

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ

ΙΔΡΥΤΗΣ & ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ : Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΑΚΤΙΚΟΙ ΣΥΝΤΑΚΤΕΣ : ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΦΗΣ, ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ, Γ. ΦΤΕΡΗΣ,
ΚΙΜΩΝ Ι. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ, ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ.

ΕΚΔΟΣΗ ΑΘΗΝΑΪΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΥ Χ. ΓΑΝΙΑΡΗΣ ΣΙΑ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 3.

ΧΡΟΝΙΑ ΙΗ' (ΕΞΑΜΗΝΟ Α')

ΑΡΙΘ. 732 (ΦΥΛ. 16)

Σάββατο, 17 'Απριλῆ 1921

“Υστερ’ ἀπὸ 3-4 φύλλα
ποὺ τελιώνουν ———

“ΤΑ ΔΥΟ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΑ ΤΟΥ ΧΑΡΟΥ,,

θ’ ἀρχινήσει στὸ «Νουμά» τὸ καινούριο
— ρομάντζο τοῦ Ταγκόπουλου —

Η ΔΕΥΤΕΡΗ ΑΝΟΙΞΗ

Τὸ ρομάντζο αὐτό, ποὺ ἔρχεται, νὰ ποῦμε, σὰ συμ-
πλήρωμα, στὸ πρῶτο ρομάντζο τοῦ ἴδιου συγγραφέα: «ΠΛΑΪ-
ΣΤΗΝ ΑΓΑΠΗ», χωρίζεται σὲ δυὸ μέρη, μὲ τοὺς τίτλους:

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ: ΠΕΘΑΙΝΟΝΤΑΣ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ: ΑΝΑΣΤΗΜΕΝΟΣ

Ὁ ἥρωάς του Θέμης Βρανὰς, στὰ σαρανταπέντε του
χρόνια, ἀηδιασμένος καὶ βαρυστημένος ἀπὸ τὴ ζωὴ ποῦ-
ζησε ἴσαμε τότε, ἀποφασίζει νὰλλάξει σύρριζα τὴ ζωὴ του
καὶ πεθαίνοντας νὰναστηθεῖ σὲ δεύτερη ζωὴ—σὲ μιὰ ζωὴ
ποὺ τὴ λαχταροῦσε καὶ τὴν ἐπλαθε στὴ φαντασία του, σὰ
σωτήριο ξεκούρασμα καὶ ἀντιστήλι, ὅσο ζοῦσε τὴν πρώτη
του, τὴ χιλιοβασανισμένη ζωὴ.

Πάνου σ’ αὐτὴ τὴν κεντρικὴ ἰδέα εἶναι γραμμένη

Η ΔΕΥΤΕΡΗ ΑΝΟΙΞΗ

★ ΤΙ ΓΡΑΦΟΥΝ ΟΙ ΑΛΛΟΙ ★

ΤΟ ΓΛΩΣΣΙΚΟΝ ΑΙΣΧΟΣ

Ἡ πρόταξις τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Συντάγματος γὰρ τὴν γλωσσο, υπήρξεν οἷα ἐπεριμένο καὶ ἀνταξία πραγματικῶς τῶν ἀνθρώπων, εἰς τοὺς ὁποίους ἀνετέθη ἡ μεταρρυθμίσις τοῦ ἑλληνικοῦ Συντάγματος. Εἰς αἰσχὸς τῆς ἐποχῆς εἰς τὴν ὁποίαν ζῶμεν, οἱ Μιστριώτηδες τῆς πολιτικῆς καὶ τῆς διανοησεως εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἤλθαν νὰ ἀναστήσουν, μὲ μιαν τελευταίαν προσπάθειαν, τὸν Μιστριωτισμὸν, γιὰ τὸν ὁποῖον ἐπίστευε πλέον ὁ κόσμος, ὅτι εἶχε πεθάνει διὰ παντός! Οἱ ἄνθρωποι ποὺ ἀπροσώπου ὄντι σάπιο, νεκρὸ καὶ ἀκαθοδορικὸ ὑπάρχει σ' αὐτὸν τὸν τόπο, οἱ ἄνθρωποι ποὺ διέφθειραν τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν κυβερνῶντες μὲ τὸ ψεῦδος καὶ πολιτευόμενοι μὲ τὴν δημαγωγίαν, οἱ ἄνθρωποι τῆς κενῆς καὶ στρεψοδίκου ῥητορείας, ἐννοοῦν διὰ μιαν ἀκόμη φοράν νὰ βάλλουν τὴν σφραγίδα τῆς διανοητικότητος τῶν ἐπάνω εἰς τὴν σκέψιν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Μὲ τὸ ἓνα πόδι στὸν τάφο καὶ μὲ τὸ ἄλλο στῆ ζωῆ, τὰ ἀπομεινάριά μιᾶς περασμένης ἐποχῆς, ἔρχονται μὲ μιὰ τελευταία προσπάθεια νὰ ὀρθώσουν τὸ τσακισμένον ἀπὸ τὰ χρόνια καὶ τὶς ἀμαρτίαις κουφάρι τοὺς ἔμπροσθ τῆς ζωῆ, τὴν ἀλήθεια, τὴν πρόοδο, μὲ τὴν ἀξίωσιν... νὰ τὴν σταματήσουν! Ἐννοοῦν, γιὰ μιὰ ἀκόμη φορά, νὰ ἀφαιρέσουν ἀπὸ τὸ λαὸν τὸ μοναδικὸ μέσο μορφώσεώς του, τὴν μητρικὴν του γλῶσσαν, ἐλπίζοντας ἔτσι νὰ τὸν κρατήσουν στὴν ἀμάθεια, γιὰ νὰ μποροῦν εὐκολώτερα νὰ τὸν ἐκμεταλεύωνται καὶ νὰ τὸν κοροϊδεύουν.

Ὁ Βενιζελισμὸς, γνωρίζων νὰ ἀρπάζεται ἀπὸ κάθε νέα ἰδέα, γιὰ νὰ δημοκοπή μὲ αὐτὴν ὅταν καταλάβαινε ὅτι δὲν εἶχε τὴν δύναμιν νάντισταθῆ στὸ δρόμον τῆς, εἶχε υἱοθετήσῃ τὴν εἰσαγωγή τῆς δημοτικῆς στὸ σχολεῖο. Ἄλλ' οἱ Γλυνοὶ καὶ οἱ λοιποὶ ἄρχοντες τοῦ ὑπουργείου τῆς Παιδείας, δεχθέντες νὰ κάμουν ἀπὸ τὸ γλωσσικὸν ζήτημα, ζήτημα πολιτικόν, καὶ τὴν τύχην τῆς ἐκπαιδευτικῆς μεταρρυθμίσεως συνδέσαντες μὲ τὴν τύχην τῶν, καὶ τὴν τύχην τῶν μὲ ἐκείνην τοῦ Βενιζελισμοῦ, συμπαρέσυραν μὲ τὸ πέσμον τῶν καὶ τὴν ὑπόθεσιν τῆς ἐκπαιδευτικῆς μεταρρυθμίσεως, ποὺ δὲν ἦτο ὑπόθεσις τοῦ βενιζελισμοῦ, ἀλλὰ ὅλου τοῦ ἐνδιαφερομένου νὰ ξυπνήσῃ καὶ νὰ μορφωθῆ λαοῦ.

Τὸ νέον καθεστὼς ἤλθε φέρον μαζί του ὅτι σάπιο καὶ ἀποσυντεθειμένον ὑπῆρχε μέσα εἰς τὴν πολιτικὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος. Καὶ μαζί ἤλθε φέρον καὶ τὴν γλωσσικὴν σαπίαν, τὸν Μιστριωτισμὸν. Ἡ ἐπιτροπὴ τῆς Ἐθνικοανελεύσεως ἤλθε νὰ συνεχίσῃ καὶ νὰ κυρώσῃ τὸ ἔργον τῆς περιφήμου ἐπιτροπῆς τοῦ ὑπουργείου τῆς Παιδείας. Καὶ τὴν στιγμὴν ποὺ ὅλη ἡ ἀνθρωπότης θαδίζει μὲ θήματα μεγάλα πρὸς τὴν πρόδοκα καὶ τὴν ἀλήθειαν, ἡ Ἑλλάς ἔρχεται νὰ στραφῆ πρὸς τὰ ὀπίσω, χρόνια πίσω, πρὸς τὴν μοῦχλα, τὴν στασιμότητα καὶ τὸν σχολαστικισμό. Τὰ λαϊκὰ ἀναγκαστικά βιβλία, θὰ βγοῦν καὶ πάλιν ἀπὸ τὰ σχολεῖα καὶ θὰ ριφθοῦν εἰς τὸ πῦρ, γιὰ νὰ ξανάρθουν τὰ ὡά, τὰ ἴα καὶ τὸ ὕδωρ.

Τὴν ἐκπαιδευτικὴν προσπάθειαν τοῦ Βενιζελισμοῦ ἀντιμεταπίσασμεν πάντοτε μὲ πολὺ ὀλίγην ἐμπιστοσύ-

νην οἱ σοσιαλισταί. Διεκηρύξαμεν πάντοτε πρὸς τοὺς Γλυνοὺς καὶ λοιποὺς πρωταθλητάς τῆς προσπάθειας αὐτῆς, ὅτι ἡ ἀπόπειρά τῶν ἦτο καταδικασμένη νὰ παρακολουθήσῃ, μαζί μὲ τὰς διαφωμιάνσεις τῆς κοινῆς τοῦ βενιζελικοῦ κόμματος γνώμης, ἐχθρικήν κατὰ βάθος καὶ πλειοψηφίαν πρὸς τὴν γλωσσικὴν μεταρρυθμίαν, τὰς διακωμιάνσεις τῆς πολιτικῆς. Δὲν ἔχουν τὰ ἄστοκα κόμματα συμφέρον νὰ μορφωθῆ ὁ λαὸς καὶ νὰ ξυπνήσῃ, γιὰτὶ τὸ ξύπνημα τοῦ λαοῦ εἶναι ἐκεῖνο ποὺ θὰ θέσῃ τέρμα εἰς τὴν βασιλείαν τῶν, εἰς τὴν ἐκμετάλλευσίν τῶν. Τὸ ἔργον τῆς ἐκπαιδευτικῆς καὶ γλωσσικῆς ἀναγεννήσεως εἶναι ἔργον τοῦ πτωχοῦ ἐργατικοῦ λαοῦ. Καὶ θὰ πραγματοποιηθῆ μόνον, ὅταν ὁ λαὸς αὐτὸς, παίρων στα χέρια του τὴν πολιτικὴν ἔξουσίαν, σαρώσῃ ὅλους τοὺς σημερινούς βρικόλακας τῆς πολιτικῆς καὶ τῆς διανοήσεως.

Ἐφημ. «ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ»

Η ΓΛΩΣΣΑ

Ἡ ἐπὶ τοῦ Συντάγματος Ἐπιτροπὴ, σκεφθεῖσα, φαίνεται, ὅτι εἰς καθεστὼς ἀναστηλώσεως ἐνὸς θρόνου εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀναστηλωθῶν καὶ ὅλα τὰ σάπια πράγματα, ἀναστήλωσε καὶ τὴν καθαρῆυσαν καὶ προτείπει ἵνα ἀναγραφῆ εἰς τὸ Σύνταγμα ἄρθρον κατὰ τῆς δημοτικῆς γλώσσης. Ἴνα δὲ συμπληρωθῆ ἡ κομικότης, ἐκηρύχθη καὶ ὑπὲρ τῆς ψήφου τῶν γυναικῶν, ψῆφον ποὺ θὰ τὸν πάρουν ὅταν, μὲ τὴν διδασκαλίαν τῆς καθαρῆουσῆς, λυθῆ τὸ πολυθρύλητον γλωσσικὸν ζήτημα, ἔαν ὀρθῶς εἶναι Ἡ ψῆφος ἢ Ὁ ψῆφος. Ὅπως δὲ, εἰς τὴν Ἑλλάδα, κάθε καθεστὼς δὲν μπορεῖ νὰ ἀλλάξῃ μόνον του. Κάθε καθεστὼς ἔχει τὸν βασιλέα του, τὴν γλῶσσαν του, τὸν μητροπολίτην του, τὸν ἅγιον, ποὺ ἀλλάζουν ὅλα μὲ τὴν ἀλλαγὴν τῶν κλητήρων, ὑπαλλήλων καὶ λοιπῶν ὀργάνων τοῦ καθεστώτος. Ὡ κοίροι! ὦ ἦθη!

Ἐφημ. «ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ»

Η ΔΗΜΟΤΙΚΗ

Ἡ Δημοτικὴ λοιπὸν κἀπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται μαζί μὲ τὰ γραμμένα εἰς αὐτὴν διδασκτικὰ βιβλία, ὅπως προέτειναν τὰ σοφολογιώτατα μέλη τῆς σχετικῆς ἐπιτροπῆς, τὰ ὀνειρεθέντα ἓνα τοιοῦτο πανηγυρικὸν «Ἔκδοσις» εἰς τὴν πλατείαν Συντάγματος. Ὡς δημοδιδάσκαλος ὑποτακτικὸς τοῦ κ. Θο. Ζαῖμη, ἡ δημοτικὴ παύεται ἀπὸ τὰ δημοτικὰ σχολεῖα. Ἐξαρακτηρισθῆ, βλέπετε, καὶ αὐτὴ ὡς βενιζελική, καὶ ὑπέστη τὴν τύχην ὅλων τῶν ἔργων τοῦ καταλυθέντος «ἀμαρτωλοῦ» καθεστώτος. Καὶ ἡ συντακτικὴ ἐπιτροπὴ τῆς ἀναθεωρήσεως τοῦ Συντάγματος τὴν καταργεῖ ἀφέλεστατα... Τόσος ἀνεμὸς μεσοαιωνισμοῦ πνέει τελευταίως εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὥστε τίποτε δὲν ἐπιτύχει. Μὲ οὐκία δμως δὲν ἀνακόπτεται ἡ φυσικὴ ἐξέλιξις, οὔτε ὑπὸ τὴν περιλειὰ «ἐλευθερίαν» τῶν τυραννομάχων θὰ χάσῃ τὰ δικαιώματά τῆς ἡ ζωντανὴ Ἑλληνικὴ γλῶσσα ποὺ ἔζησε διὰ μέσου αἰώνων δουλείας καὶ τυραννίας εἰς τὸ στόμα τοῦ λαοῦ...

Ἐφημ. «ΘΕΝΟΣ»

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΙΗ' (ΕΣΑΜΗΝΟ Α')

Σάββατο 'Αθήνα, 17 'Απρίλη 1921

ΑΡΙΘ. 732 (ΦΥΛ. 16)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ:

ΓΕΝΣ—ΠΕΤΕΡ—ΓΙΑΚΟΨΕΝ : 'Η πανούκλα στο Μπέργαμο. (Μετάφρ. Γ. Καμπύση).
Ν. ΠΕΤΙΠΩΣΙΑΣ (Λαύρας) : Νέα τραγωδία.
ΨΥΧΑΡΗΣ : «Τὰ δύο τριαντάφυλλα τοῦ Χάρου» (συνέχεια).
Ο ΝΟΥΜΑΣ : Φαινόμενα καὶ πράγματα.
ΣΦΗΡΗ ΤΣΟΥΗ : Σὲ Σένα.

Μ. ΚΑΛΟΜΟΙΡΗΣ : 'Ο Μπετόβεν καὶ ἡ συμφωνία (τέλος).
ΝΑΝΕ. ΠΑΛΛΗΣ : Μπρονσόζ (συνέχεια).
Α. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ : 'Ανάσταση.
ΑΠΟ ΒΛΟΜΑΔΑ ΣΕ ΒΛΟΜΑΔΑ : Ξένη φιλολογία. —Τι γράφουν οἱ ἄλλοι.—Νέα βιβλία.—Χωρὶς γραμματέσημο.

ΓΕΝΣ - ΠΕΤΕΡ - ΓΙΑΚΟΨΕΝ

Η ΠΑΝΟΥΚΛΑ ΣΤΟ ΜΠΕΡΓΑΜΟ (*)

Ἐκεῖ εἶταν τὸ παλιὸ Μπέργαμο, ἀπάνω στὴν κορφή ἐνὸς χαμηλοῦ βουνοῦ, περιφραγμένο μὲ τοίχους καὶ πόρτες· καὶ κεῖ εἶταν τὸ νέο Μπέργαμο, στὰ ριζοβουνία, ἀνοικτὸ σ' ὄλους τοὺς ἀνέμους.

Μια μέρα κάπου, στὴ νύκτ' ἀπὸ τὴν πόλη, ξέσπασε ἡ πανούκλα καὶ τὴν ἄδραξε τρομαχτικά. Πέθαναν ἕνα σωρὸ ἄνθρωποι κ' οἱ ἄλλοι κοίταξαν νὰ σωθοῦν, ὅπου κ' ὅπου, στὴν πεδιάδα. Κ' οἱ κάτοικοι τῆς παλιᾶς πόλης, ἔκφυαν τὴν ἄλλη, τὴν ἀφιμένη, γιὰ νὰ καθαρίσουν τὸν ἀέρα, μὰ δὲν τοὺς ὠφέλησε καθόλου, καὶ σ' αὐτοὺς ἄρχισε τὸ θανατικὸ, στὴν ἀρχὴ ἕνας τὴν ἡμέρα, ἔπειτα πέντε, ὕστερα δέκα, κ' ὅταν παραδυναμίωσε τὸ κακὸ, ἀκόμα πολὺ περισσότεροι.

Κ' οἱ κακόμοιροι δὲν μπορούσαν νὰ σωθοῦν πουνενά. Ὅπως ἐσώθησαν οἱ ἄλλοι τῆς νέας πόλης.

Μερικοὶ τὸ δοκίμασαν, ἀλλὰ ἡ ζωὴ τους εἶταν σὰν καταδικασμένοι ζῶντες, μὲ κρυφῶνες στὶς χαράδρες καὶ στὶς γράνες, στὰ δάση καὶ στὶς πράσινες πεδιάδες. Ἐπειτα οἱ χωρικοί, σὰν οἱ πρῶτοι πρόσφυγες τοὺς ἔφεραν τὴν πανούκλα καὶ σὺν μετόχι τους, κάθε ξένη ψυχὴ ποὺ συναντοῦσαν τὴν πετροβολοῦσαν καὶ τὴν ἀποδιώχναν ἀπὸ τὰ σύνορά τους, ἢ τὴ χτυποῦσαν ἀδιάκριτα κ' ἀλύττητα. σὰ θρωμόσκυλο, μὲ τὴ λογικώτερη ἀμυνα, ὅπως νόμιζαν.

Κ' οἱ κάτοικοι τοῦ λαλοῦ Μπέργαμου ἔπρεπε νὰ μείνουν ὅπου βρισκόταν καὶ μέρα μὲ τὴ μέρα τὸ κακὸ ἐδέριε, καὶ μέρα μὲ τὴ μέρα ἡ φρικτότατη ἀρρώστεια τοὺς ἄδραχνε ἀκόρταγα, ἀπληστότερα. Ὁ τρόμος ἔφτασε σὲ τρέλλα, κ' ὅ,τι εἶταν σὲ τάξη καὶ ρυθμὸ, εἶταν τὸ καταθρόγθισμα τῆς γῆς.

Ἀμέσως στὴν ἀρχὴ, μὲ τὸ ξέσπασμα τῆς πανούκλας, ἐνόησαν οἱ ἄνθρωποι κ' ἀγκαλιάστηκαν, κ' ἐπρόσεχαν νὰ θάβουνται τὰ κουφάρια θαθεῖα καὶ μὲ τάξη, καὶ κάθε μέρα φρόντιζαν ν' ἀνάβουν μεγάλες φουνταριές στὶς πλατείες καὶ στὶς ἀγορές, γιὰ νὰ μπορεῖ ὁ ὄψαινος καρπὸς νὰ περνᾷ μέσα στὰ σο-

κάκια. Μοίρασαν στοὺς φτωχοὺς ξύδι καὶ κέδρους· μὰ ἀπάνου ἀπ' ὅλα οἱ ἄνθρωποι, πρῶτ' αἰ καὶ θροῖδι, μαζεύονταν στὶς ἐκκλησίες, μόνοι καὶ σὲ λιτανεῖες, κάθε μέρα παρακαλοῦσαν τὸ Θεὸ, καὶ καθεδροῖδι μὲ τὸ Ἠλιόγευμα, οἱ καμπάνες ὄλον τῶν ἐκκλησιῶν, ἀπὸ τὰ ἔκωτό τους τὰ δονοῦμενα λαυγγία, γιὰ προσευχὴ ἐκλοῦσαν. Καὶ διατάχτηκαν νηστεῖες, καὶ πᾶσα μέρα τάγια τῶν ἁγίων τὰ ἔβγαζαν ἀπὸ τὴν ἅγια τραπέζα.

Τέλος, μὰ μέρα, σὰ νὰ μὴν εἴξεραν πᾶ τί ἄλλο ἔπρεπε νὰ κάνουν, ἀνακήρυξαν μὲ τυμπανοχρουσίες καὶ σαλπίσματα ἀπὸ τὸν ἐξώστη τοῦ δημαρχείου τὴν Παναγία Παρθένα Ποντέστα(*) ἢ δήμαρχο τοῦ χωριοῦ τους, καὶ νῦν καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Μὰ τίποτις, τίποτις δὲν τοὺς ἐβοήθησε.

Κ' ὅταν ὁ λαὸς κατὰλαβε καὶ λίγο λίγο πίστεψε δυνατά, πὼς ὁ Θεὸς εἴτε δὲν ἤθελε εἴτε δὲν μπορούσε νὰν τοὺς βοηθήσει, δὲν κάθονταν μόνο μὲ σταυρωμένα τὰ χέρια κ' ἔλεγαν, τώρα ἂς ἔρθε ὅ,τι θέλει· ὄχι, εἶταν, σὰν ἡ ἁμαρτία νὰ ἐγίνε ἀπὸ μιὰ μυστικὴν ἀρρώστεια, ποὺ ἐμπήκε στὴν κενία, τὴν ὀλοφάνερη, τὴν λυσσασμένη Πανούκλα, ποὺ προσπαθοῦσε χέρι μὲ χέρι μὲ τὴν ἐπιδημία τοῦ σώματος νὰ καταστρέψει τὴν ψυχὴ, ὅπως ἐκείνη κατὰστρεψε τὸ σῶμα. Τόσο ἄπιστες εἶταν οἱ πράξεις τους, τόσο τερατώδης ἡ διαφθορὰ τους. Ἡ ἀτμοσφαῖρα εἶταν γεμάτη ἀπὸ θλαστήμεις κ' ἀθεῖες, ἀπὸ τὰναστενάγματα τοῦ παραλυμένου κ' ἀπὸ τοὺς ὄδυμους τοῦ μπεκρῆ κ' ἡ ἀγριότατη νύχτα δὲν ἔκρυβε πᾶ ἀσέλγεια, ὅπως οἱ μέρες τους ἔκρυβαν.

— Σήμερα θέλουμε νὰ φάμε, γιὰ τὴν ταχεία πρέπει νὰ πεθάνουμε!

Εἶταν σὰν νὰ ἔγραφαν νότες γι' αὐτὸ, ποὺ ἐπλάχτηκαν μὲ λογίων λογίων σύνεργα, σ' ἕνα ἀτέλειωτο κεντσίεργο τοῦ Ἄδη. Ναι, ἂν δὲν εἶταν ἀνακαλημιμένες ὅλες οἱ ἁμαρτίες, θὰ ἀνκαλοῦνταν τώρα, γιὰ δὲν εἶταν πᾶ τίποτες, ποὺ νὰ μὴν ἔδωκαν στὴν ἀποδοκίμασία τους.

Οἱ ἀφύσικες κακίαι ἀνοῦσαν ἀνάμεσά τους, κ' οἱ σπάνιες ἀκόμα ἐκείνες ἁμαρτίες, ὅπως ἡ νεκρομαντεία, ἡ μαγεία, ὁ ἐξορκισμὸς τοῦ διαβόλου τοὺς εἶταν

(*) Τὸ ἕπεροχο αὐτὸ δῆγμα τοῦ Γιακοψεν, μεταφρασμένο ἀπὸ τὸ μακαρίτη Καμπύση, πρωτοδημοσιεύθηκε στὸ «Περιοδικὸ μας» τοῦ κ. Βόκου (1900, σελ. 311—318) κ' ἀξίζει νὰ διαβαστεῖ καὶ σήμερα καὶ νὰ διαβάζεται κάθε χρονιά, τέτια μεγάλη μέρα ποὺ ἡ ἀδερφοκτόνα Χριστιανοσύνη γιορτάζει ἀσπίνεα τὴν Ἀνάσταση τοῦ μεγάλου κήρυκα τῆς καθάρσεως Ἀγάπης καὶ Ἐλεῖνης.

(*) Ἰταλικὴ λέξη ἀπὸ τὸ λατινικὸ Potestas, δύναμη, ἐξουσία. Χαρακτηρίζει τὸ δημαρχικὸ ἀξίωμα τῶν μικρῶν πόλεων στὴν Ἰταλία.

πέρα πολύ γνωστές· κ' εΐταν πολλοί που ἐπερίμεναν πιά τὴ σωτηρία τους, ἀπὸ τὴς δυνάμεως τῆς κόλασης, ἀφοῦ οἱ οὐράνιες δὲν τὸ μπορούσαν ἢ δὲν τὸ ἤθελαν.

Κάθε εὐσπλαχνία μὴ ἀλληλοδοθήθεια ἐχάθηκε ἀπὸ τὴς καρδιῆς τους· ὁ καθένας ἐσκέφτονταν τὸν ἑαυτοῦ του μονάχα. Ἀπερινοῦσεν ὁ ἄρρωστος σὰν ὁ γενικός ὀχτρός ὁλωνῶν, κὶ ἂν τύχαινε σὲ κανένα δυστυχισμένο νὰ καταπέσει στὸ δρόμο, ἐκνευρισμένος ἀπὸ τοὺς πρώτους ἡλιγγούς τοῦ πυρετοῦ τῆς πανούκλας, πουθενά, καμιά πόρτα δὲν τοῦ ἀνοίγει, μόνε τὸν ἀνάγκασαν, μὲ τὰ κοντάρια καὶ μὲ τὰ πετροβολήματα, νὰ φεύγει μακριά, μακριά ἀπὸ τοὺς ὕγιεις.

Καὶ μέρα μὲ τὴν ἡμέρα αὖξαινε ἡ πανούκλα· ὁ μαλοκαιρινὸς ἦλοιγε ἔκαιγε κάτου στὴν πόλη, καμιά σπλαγματιά βροχῆς δὲν ἔπεφτε, κανένα ἀγεράκι δὲν ταράσσονταν, καὶ τὰ κουφάρια πού σάπιζαν στὰ σπίτια, καὶ τὰ κουφάρια πού δὲν ἐθάφτηκαν ταχτικά, ἀνάδιδαν μιὰ βρώμα, πού ἔσιμιγε μὲ τὴν κατακαυσιμένη ἀτμοσφαῖρα τῶν δρόμων, καὶ κοράκια καὶ καρακάξες, κοπαδιαστά - κοπαδιαστά, προσέλειαν σὲ σύγνερα, κ' εΐταν οἱ τοῖχοι κ' οἱ σκεπές κατάμυρες πάντα. Καὶ γύρο τρίγυρο στὸ τεῖχος τῆς πόλης κάθονταν μοναχικά, παράξενα, μεγάλα, ἀπόξενα πουλιά, ἀπὸ μακριά, μὲ ρύγχη ἔτοιμα νὰρπάξουν, μὲ νόχια ἔτοιμα νὰ γαμψοθῶν. Καὶ κάθονταν καὶ κοίταζαν κάτου ἐκεῖ, ἤσυχα ἤσυχα, λαίμαργα, σὰν νὰ καρτεροῦσαν νὰ μεταβληθεῖ ἡ δυστυχισμένη πόλη σ' ἕναν ἀπέραντο βόδρο ψοφημιῶν.

Ἔΐταν ἴσα ἴσα ἔντεκα βδομάδες, πού ἡ πανούκλα ξέσπασε, δταν οἱ φρουροὶ κὶ ἄλλοι ἄνθρωποι πού θρίσκονταν σὲ ψηλές μεριές, εἶδαν μιὰ παράξενη πομπὴ ἀπὸ τὴν πεδιάδα στὰ σκοκάνια τῆς νέας πόλης, ἀνάμεσα στὰ μαυροκαπνισμένα λιθάρια καὶ στοὺς κατάμυρους σωρούς τῆς στάχτης, νὰ ξαναγυρίζει. Ἐνα πλῆθος ἀνθρώπων! βέβαια, ὡς 600 ἢ καὶ περισσότεροι, ἄντρες καὶ γυναῖκες, γέροι καὶ παιδιά, κ' εἶχαν μαζί τους μεγάλους μαύρους σταυρούς καὶ πλατεῖς παντιέρες ἀπὸ πάνω τους κόκκινες σὰν φωτιά καὶ σὰν αἷμα. Κ' ἔψαλλαν ἐνῶ προχωροῦσαν, κὶ ἀνέβαιναν στὴν ἤσυχη, στὴν πνιγηρὴν ἀτμοσφαῖρα, τόνοι παραπονιάριοι, γιομάτοι ἀπελπισιά.

Τὰ ρούχα τους εΐταν σταχτερά, ἀσπριδερά, μαύρα, μὰ ὅλοι ἔφεραν ἕνα μαῦρο κόκκινο σημάδι στὰ στήθια. Ὅταν ἤρθαν κοντήτερα, ἐφάνηκε ἕνας σταυρός. Κ' ἔρχονται, ἔρχονται, ὅλο κοντήτερα. Παίρνουν τὸν ἀπότομο δρόμο, ἀπὸ μπροστὰ φραγμένο μὲ τοῖχο, πού ἴσα τραβάει στὴν ἀπάνου πόλη. Ἔΐταν ἕνας συρφετὸς μὲ ἄσπρα πρόσωπα· κρατοῦσαν μάστιγες στὰ χέρια, κὶ ἀπάνου στὴς κόκκινες παντιέρες παριστάνονταν μιὰ βροχὴ φωτιάς. Καὶ στὸ σπρωξίδι ἐκεῖνο ἐκραδαίνονταν οἱ μαῦροι σταυροὶ ἀπὸ τὴ μὰ πλευρὰ στὴν ἄλλη.

Ἀπὸ τὸ στριμωγμένον ἐκεῖνο σωρὸ ἀνεβαίνει μιὰ βώχα ἀπὸ ἴδρωτα, ἀπὸ στάχτη, ἀπὸ σκόνη τῶν δρόμων καὶ ἀπὸ παλιὸ λιθάνι. Δὲν ψαλλοῦν πιά, δὲ μιλοῦν πιά, — τίποτε ἄλλο ἀπὸ τὸν περπατήσιο τὸν πικνὸ θόρυβο τῶν γυμνῶν τους ποδιῶν.

Σκοτειδιάζει τὰ πρόσωπα ἡ πύλη τοῦ τεύχους, μὰ μὲ φωτοφοβισμένες θωριές καὶ μισοκλεισμένα βλέφαρα ἔρχονται πάλε στὸ φῶς, ἅμα τὴ διαβοῦν.

Ξαναρχίζει τὸ ψάλλιμο τότες. Ἐνα ἐλέησόν με ὁ Θεός. Σφιγγουν τὴς μάστιγες γερότερα καὶ φωνάζουν δυνατώτερα, σὰν νὰ τραγουδοῦσαν πολεμικὸ τραγούδι. Φαίνονται σὰν νὰ ἔρχονται ἀπὸ μιὰ πόλη, πού ἡ πεί-

να τὴν κατακυριεῦε, τὰ μάγουλά τους εἶναι βαθυκόκκινα, τὰ κόκκαλά τους ἐπετάγονταν, τὰ χεῖλια τους δὲν ἔχουν διόλου αἷμα, καὶ κάτου ἀπὸ τὰ μάτια τους ἔχουν καταμέλανους γύρους.

Ἀπὸ τὸ Μπέργαμο ἐμαζεύτηκαν καὶ τοὺς κοιτάζουν μὲ ταραχὴ κ' ἐκπληξη. Στέκονται ἀπέναντι αὐτῶν τῶν ὀχρῶν κόκκινα, σπαθισμένα πρόσωπα. Ἀδρανεῖς, ἀπὸ ἀκολασίες κατακουρασμένες ματιές, πέφτουν μπρὸς στὰ ὄξεα αὐτὰ τὰ σπιθαροβόλα μάτια. Βλαστήμιες κατὰ τοῦ Θεοῦ ἐμπαιχτικὲς μένουν μ' ἀνοικτὸ τὸ στόμα ἀπέναντι σ' αὐτοὺς τοὺς ἕμνους.

Καὶ σὲ κάθε μάλιστα τους εἶναι κολλημένο αἷμα.

Ὁ λαός, ἀπέναντι αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων, τῶν τόσο παράξενων εὐθύμιση κάπως.

Μὰ δὲ βάσταξε πολὺ κὶ ἀπόβαλαν αὐτὴ τὴν ἐντύπωση. Μερικοὶ πάλε εἶχαν ἀναγνωρίσει μεταξὺ τῶν σταυροφόρων ἕναν μισοπάλαβο παπουτοῦ ἀπὸ τὴν Μπρέσκια, κὶ ὁμῶς ἄλλωπερος ὁ κόσμος ἐκεῖνος ἐγέλασε μ' αὐτόν. Ὅσοσο εΐταν λοιπὸν κάτι καινούργιο, ἕνας περιπασμός στὸ μεθεμερινό, καὶ δταν οἱ ξένοι ἀπὸ τὴ μητρόπολη ἐπερνοῦσαν, τοὺς ἐπῆραν ἀπὸ πίσω δπως θάκαλουθοῦσαν θαιματοποιούς, ἢ μιὰν ἡμερομένη ἀρκοῦδα.

Μὰ δταν ἐπῆγαν κ' ἐσκουνηθήσαν, ἐπικαθήσαν· αἰστάνονταν τὸν ἑαυτοῦ τους τόσο ἀνούσιο μπρὸς στὴν ἐπισιμότητα αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων καὶ καταλάβαιναν πολὺ καλά, πὼς αὐτὸς ὁ παπουτοῦς καὶ ὁ ράφτης προσῆρθαν γιὰ νὰ προσηλυτίσουν, γιὰ νὰ προσευκηθοῦν καὶ νὰ ποῦν κουθέντες, πού δὲν ἤθελαν αἰτοὶ νὰν τὴς ἀκούσουν. Ἔΐταν δυὸ ἰσχυροὶ ἀσπρομάλληδες φιλόσοφοι, πού εἶχαν κάμει σύστημά τους τὴν ἀθεΐα. Ἐξερέδιζαν τὸ παροργισμένο πλῆθος τόσο λογικά ἀπὸ τὴν κακία τῆς καρδιάς τους, πού ἡ στάση τους, μὲ κάθε θῆμα πού πλησιάζουν στὴν ἐκκλησιά, ἐγίνονταν ἀπειλητικώτερη, οἱ ἐκρήξες τοῦ θυμοῦ τους ἀγριότερες, καὶ λίγο ἔλειψε νὰ δάλουν χέρι σ' αὐτὲς τὴς ξένες μαστιγες. Μὰ κεῖ, μόλις ἐκατὸ θῆματα ἀπὸ τὴν ἐκκλησιά, ἀνοῖξεν ἕνα πανδοχεῖο τὴς πόρτες του, καὶ ξεπατάχηκεν ἔξω ἕνας ἄλλωπερος σωρὸς μπικρηδῶν, ὁ ἕνας στὸν ὄμο τᾶλλονοῦ, καὶ μπῆκαν στὴν πρωτοπορεία τῆς λιτανείας καὶ τὴν ὀδηγοῦσαν ψάλλοντες καὶ μουγκρίζοντας μὲ χλευαστικὲς κ' ἐμπαιχτικὲς χερνομιές, ἐκτὸς ἐνός, πού ἔχτυποῦσε μιὰ ρόδα στὰ χλοισμένα σκαλοπάτια τῆς σκάλας τῆς ἐκκλησίας. Ἐτσι ἐγελοῦσαν καὶ ἔτσι ἤρθαν ὅλοι μονιασμένοι στὸ ἱερὸ μέσσα.

Εἶναι περίεργο, νὰ εἶναι πάλε ἐδῶ, νὰ περπατοῦν στὸν ψυχρὸ, στὸ μεγάλο χῶρο, σ' αὐτὸ τὸν ἀγέρα, πού ἐμύριζε τόσοσ ὄξεα ἀπὸ τὴν πικνὴ καπνία τῶν ξεφτυλιῶν τῶν κερῶν, — ἀπάνου ἀπ' αὐτὲς τὴς παλιές, τὴς κατακαθισμένες πλάκες, πού τόσο συχνὰ ἡ σκέψη κατακουράστηκε γιὰ τὰ μισοσθημένα τους κοσμήματα καὶ τὰ στυλνὰ ἐπιγυράματα. Κὶ δταν τώρα τὸ μάτι ἀφίνονταν νὰ ἐλκύεται, τόσο ἀπὸ περιέργεια, ὅσο κὶ ἄθελα, ἀναπαντικά στὸ γαλῆνιο μισόσκοτο, κάτου ἀπὸ τοὺς θόλους, ἢ ἔπεφτε ἀπάνου στὴς μισοσθησμένες ποικιλίες τοῦ χρυσοῦ τοῦ σκονισμένου καὶ τῶν καπνισμένων χρωμάτων, ἢ ἐκάνονταν στοὺς ἦσκους τῆς γωνίας, ἀνέβαινε μιὰ κάποια λαχτάρα, πού δὲν ἐκρῆτιόταν κάτου.

Ὅσοσο ἔσφραγ αὐτοὶ ἀπὸ τὸ πανδοχεῖο τὴν ἀναστασία τους ψηλά, στὸ ἅγιο θῆμα, κ' ἕνας μεγάλος δυνατὸς σφαγῆς μεταξὺ τους, ἕνα παλλημάρι, ἔβγαλε μὴν ἄσπρη ποδιά καὶ τὴν ἔδεσε στὸ λαμῶ του, σὰν νὰ

κρέμονταν ένας μαντύας άπάνου στά νώτα του και έκανε τάχα λειτουργία με άγρια, με τρελά, με παραλόγιστα λόγια, γιομάτα άσέλγεια και βλαστήμια κατά του Θεού κ' ένας γέρος κοντός, κοίλαρας, σβέλτος κ' ελαφρόποδος, άν και χοντρός, με πρόσωπο σάν κομμένη κολοκύθα, — που εΐταν κεντηλανάρφτης και βάσταγε τό μπάσο στίς μελωδίες που μπορούσε κανείς νάκούσει, γονάτιζε κ' έστρεφε στό βαμμό τις πλάτες του, και χτυπούσε τό κουνδούνι σάν σέ φρενοκομείο και θρόνταγε με τό θυματήρι μιά ρόδα τριγύρω του. Κ' οι άλλοι μεθησιμένοι εκάθησαν στά σκαλοπάτια μακριά, κι ούρλιαζαν από γέλια και ξεροκατάπιζαν άπ' τό μεθήσι.

Κι άλάκρη ή εκκλησια έγελοΰσε και κοροΐδευε με τούς ξένους και τούς προσκαλοΰσε, νά προσέξουν καλά, άν μπορούσαν νά φρονιμέψουν γι' αυτό που έκρατούσαν εδω στό παλιό Μπέργαμο, τόν Κύριο τό Θεό τους. Έπειτα δέν εΐταν τό σπουδαίο, που ήθελεν κάπως τόν έξευτελισμό του Θεού, ενω άλάλαζαν μ' αυτή την πομπή, αλλά ευχαριστιώνταν γιατί έπρεπε στίς καρδιές αυτών των εΰσεβών κάθε θεική βλαστήμια νά είναι ένα κέντημα, ένα κεντρί.

Οι άγιοι, οι εΰσεβείς, ξμνησχαν στό νάρθηκα, στη μέση, κι αναστέναζαν από τό βάσανο, άναθαν οι καρδιές τους από μίσος κι από δίψα έγδίκησης, ίκέτευαν με μάτια και χέρια στό Θεό σηκωμένα νά εκδικηθεί για όλον αυτό τόν εμπαιγμό, που προσενούν σ' αυτόν εδω στόν ίδιο του τόν οίκο. ήθελεν ευχάριστα μαζί μ' αυτούς τούς θρασείς νά χαντζώνονταν, άν εκείνος μόνον ειδοκούσε νά δείξει τη δύναμή του με ήδονη θά ήθελεν νά λιανιστούν κάτω από τό πόδι του, άν μόνον ειδοκούσε νά θριαμβεύσει, και τρώοι κι άπελπός και μετάνοιος, που πολύ άργά έρχονταν, από όλα αυτά τά άθεα στόματα επιθυμούσαν νά ξεπεταχτούν. Και άνάκρουαν, έλέησόν με ό Θεός, που άντηγούσε σ' κάθε ήχο σάν επίκληση εκείνης της βροχής θειασίου που κατάπεσε άπάνω στά Σόδομα, εκείνης της δύναμης που ειχε ό Σαμψών, όταν άρπαξε και κατάρριψε τις κολώνες των Φιλισταιών. Παρακαλούσαν με ψαλμούς και λόγια, απογύμνωναν τούς ώμους τους και ήκέτευαν με τά μαστιγία τους. Έκει κοιτονταν σειρές σειρές γονατιστοί, ως τη ζώνη γυμνοί, και κερδαινονταν οι τεντωμένες βίτσες άπάνου από τούς ματωμένους ώμους. ήχτυπούσαν άγρια και λυσασμένα τόσο που τό αίμα κρέμονταν σέ σταλαγματιές από τά νεύρα των μαστιγιών. Κάθε χτύπημα εΐταν θυσία, προσφερόμενη στό Θεό. "Ας μπορούσαν λοιπόν άκόμα νά χτυπούν άλλιώς, ως μπορούσαν εδω μπρός στά μάτια του νά σκιστούν σ' εκατό ματωμένα κομμάτια! Αυτό τό σώμα, που τό άμάρτησαν έναντίον των έντολών του, έπρεπε νά τιμωρηθεί, νά μαρτυρήσει, νά καταστραφεί, για νά μπορέσει νά ιδεί ό Θεός πώς τό μισούσαν, για νά μπορέσει νά ιδεί, πώς έγιναν σκηνιά υπό την θέλησή του, τό πιο τιποτένιο που έτρωγε χώμα υπό την πτέρναν του! Και χτυπήματα άπάνου σέ χτυπήματα — ως που τά χέρια κατάπεφταν πιά ή ό σπασιός τούς περιέστρεφε σέ κόμπους. Έκει κοιτονταν σειρές σειρές, με τρελουστραφτερά μάτια, με άφρους στό στόμα, με τό αίμα νά κυλάει κάτω, στά κρέατά τους!

Και κείνοι που κοιτούσαν αυτά, αϊστάνθηκαν ξάφνου την καρδιά τους νά χτυπάει, παρατηρούσαν πώς κολιούσαν τά μάγουλά τους, και πώς εσφίγγονταν ή ά-

νωσινή τους. Εΐταν, σάν κάτι παγωμένο, κάτω από τό δέρμα του κεφαλιού τους, νά απλώνονταν, τά γόνατά τους άδυνατίζαν. Αυτό λοιπόν τούς άδραχνε· στό μυαλό τους εΐταν ένα κάποιο μικρό σημείο τρέλας, που ένιωθε αυτή την τρέλα.

Αϊστάνονται, όπως ό σκλάβος της βίας, της σκληρής θεότητας, στριμώνονται μονάχοι ως μπρός στά πόδια της, νά είναι οι δικοί της, όχι σέ ήσυχη εΰσέβεια, όχι στην άπροξία ήσυχων προσευχών, αλλά λυσώντας, σ' ένα μεθήσι του αυτοεξευτελισμού, σέ αίμα και οδυμούς, κάτω από μαστιγες ύγρολαμπρες — εΐταν ίκανοί νάν τό νιώσουν, αυτός ό ίδιος σφαγέας εΐταν ήσυχος κ' οι χωρίς δόντια φιλόσοφοι κατέβαζαν τ' άσπρόμαλλα κεφάλια τους μπρός στά μάτια που τούς περιέβαλλαν.

Κ' εΐταν ήσυχία άπόλυτη μέσα στην εκκλησια, μόνχα ένα σιγό κυμάτισμα περνούσε από τό σωρό.

Τότες σηκώθηκεν ένας από τούς ξένους, ένας νέος καλόγερος, και μίλησε. Εΐταν άγρός σάν πανί, τά μαύρα του μάτια άναθαν κάρθουνν που έμελλαν νά σβήσουν, και τά κατσουφιασμένα, τά από τόν πόνο άποσκληρωμένα χαρακτηριστικά γύρω στό στόμα του, εΐταν σάν νά εΐταν κομμένα σέ ξύλο μ' ένα μαχαίρι, κι όχι σάν τις ζαρούκλες του προσώπου.

Άπλωνε τά χαντά, τά άρρωστιάρικα χέρια ψηλά στόν ούρανό για προσευχή, και τά μανικέτια του μαύρου ράσου του γλυστρουΰσαν κάτω από τ' άσπρα τά κατσίγινα μπρόστα του.

Και μίλησε.

Για την κόλαση, μίλησε πώς είναι άτέλευτη, όπως κι ό ούρανος είναι άτέλειωτος, για τό μοναδικό κόσμο των βασάνων που θά υποφέρει καθένας κολασμένος, και θά τόν γιομίζει με τις κραυγές του. Έκει είναι θάλασσες από θειάφι, λιθάδια με σκορπιούς, φλόγες που περικυκλώνουν στόν τό μαντύα γύρω, και ήσυχες σκληρές λαύρες που χώνονται σάν κοντάρι που περιστρέφεται σέ μιά πληγή.

Κι άκουγαν τά λόγια του ήσυχα, χωρίς άναπνοή, γιατί μιλούσε σάν νά τά ειχε δει, και ρωτούσαν ό ένας τόν άλλο :

— Μήπως είναι κανένας κολασμένος, που ξεχεται ίσα από τά κατσίβια της κόλασης, για νά έχοιμε έναν άληθινό μάρτυρα ;

Κ' έπειτα κήρυττε πολύ ώρα τό νόμο και την αϊστηρότητα του νόμου· πώς έπρεπε νά εκκληρωθεί κάθε ρητό, και πώς κάθε παράβαση που ειχαν παραβεί, θάν τούς καταλογίζονταν, και με τό δράμι άκόμα :

— Μά ό Χριστός για τις άμαρτίες μας πέθανε, τούς λέγει, έμεις πιά δε στεκόμαστε υπόδικοι αυτού του νόμου. Μά έγω σας λέγω πώς ή κόλαση δε θά έξωσταιθεΐ για κανένα από σας, και πώς έξω από τό σώμα σας, στόν τροχό του μαρτυρίου της κόλασης, κανένα σιδερένιο δόντι δε θά σας άγγίξει. Χτίζετε σταυρό στό Γολγοθά, έλάτε, έλάτε! και δείτε το! Θα σας οδηγήσω στά πόδια του. Εΐταν μιά Παρασκευή, όπως ξερετε, που τόν έσπρωξαν έξω από μιά πόρτα τους και τό βαρύττο τέλος ενός σταυρού του έβαλαν στους ώμους του και τόν διάταξαν νάν τό φέρει σ' έναν άφορο λασπόραχο, έξω από την πόλη, και πάγιναν μαζί του πλήθος και στροβιλίζαν τη σκόνη με τά πόδια τους, τόσο, που εΐταν σάν ένα κόκκινο σύγνεφο άπάνω τους. Και του θγάλαν τά ίμάτια και τόν γύμνωσαν, όπως οι γραμματείς του νόμου διάταξαν

νά γυμνώνεται δημόσια ένας κακούργος, τόσο, πού νά μπορεί νά φαίνεται ὅλο τὸ κράς, πού θά παραδοθεῖ στὰ βασανιστήρια, Καὶ τὸν ἔρρηξάν ἀπάνου στὸ σταυρό, καὶ τὸν ἔστρώσαν, καὶ τοῦ ἔμπηξεν πιδερένια καρδιά σὲ κινε τεντωμένο χέρι, καὶ στὰ σπαιρωμένο πόδια του, καὶ χτυποῦσαν τὴ καρδιά μὲ ρόπαλα ἴσα στὸ κρεῖν τους. Κι ἀνοικτωσαν τὸ σπαιρω, καὶ τὸν ἔβαλαν σὲ μιὰ τρύπα στὴ γῆς, μὰ ἐν ἤθελε νά σταθεῖ καὶ νά στεριώσει, καὶ τὸν κουνούσαν ἐδῶ καὶ κεῖ, καὶ ἔμπηγαν σφήνες καὶ παλούκια γύρω τριγύρω, καὶ κείνοι πού τῶκαναν, κατέβαζον τοὺς γύρους τῶν καπέλλων τους, γιὰ νά μὴν μπορεῖ νὰν τοὺς σταλάξει τὸ αἷμα ἀπὸ τὰ χέρια του στὰ μάτια τους.

Καὶ κείνος ἀπὸ ψηλά, ἔβλεπε κάτου τοὺς στρατιώτες, ποῦπαιζαν τὸ ζάρι γιὰ τὸν τρυπημένο μαντῦν του, καὶ ὅλο ἐκεῖνο τὸ πλῆθος πού οὐρλιάζε καὶ πού ἐκείνος γιὰ χάρι του ὑπόφερε, γιὰ τὴ σωτηρία του πέθανε. Καὶ σ' ὅλο ἐκεῖνο τὸ συρφετό, δὲν εἶταν οὔτε ἓνα σπληχνικό μάτι. Καὶ κείνοι κάτου τὸν ξανακοίταζαν πού ἔπαυε καὶ κρέμουνταν ἄτονος, καὶ κοίταζαν τὴ σανίδα ἀπάνου στὸ κεφάλι του, πού ἐστάζονταν μὲ γράμματα : «Ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων, καὶ τὸν ἀνίμπαιζαν καὶ τοῦ φώναζαν : «Ἐ, σὺ, πού γκαρμίζεις τὸ ναὸ καὶ σὲ τρεῖς ἡμέρες τὸν ξανακαίνεις, σῶσον σεαυτὸν εἶσαι γιὸς τοῦ Θεοῦ, κατέβα λοιπὸν ἀπὸ τὸ σταυρό».

Καὶ τότες ὁ μονογενὴς γιὸς τοῦ Θεοῦ καταθύωσε καὶ εἶδε, πὼς ὁ συρφετὸς ἐκεῖνος πού ἐπλήρωσε τὴ γῆς, δὲν ἄξιζε νὰ σωθεῖ, καὶ ἀπέσπασε τὰ πόδια ἀπὸ τὰ κεφάλια τῶν καρφίων καὶ πέταξε τὰ καρφία τῶν χειρῶν μ' ἓνα σφιζιμο τῶν χειρῶν του, τόσο, πού οἱ θραχίονες τοῦ σταυροῦ ἐτανύστηκαν σὰν τόξο. Καὶ πετάχτηκε κάτου στὴ γῆς, καὶ ἄρπαξε τὸ μαντῦν του μ' ὀμυή, πού τὰ ζάρια κατακύλισαν στὸν γκαρμενὸ τοῦ Γολγοθά, καὶ τὸν πέταξε γύρω του μὲ τὸ θυμὸ ἐνόβασιλῆ, καὶ ἀνέβηκε στὰ οὐράνια. Κι ὁ σταυρὸς ἀτόμεινε ἄδειος, καὶ τὸ μέγα ἔργο τοῦ ἐξίλασμοῦ δὲν ἐπιτέλεσθηκε. Δὲν ὑπάγει κανένας μεσίτης μεταξύ μας καὶ τοῦ Θεοῦ, Δὲν ἐσταυρώθηκε γιὰ μᾶς κανένας Χριστός. Δὲν ἐσταυρώθηκε γιὰ μᾶς κανένας Χριστός. Γιὰ μᾶς δὲν ἐσταυρώθη καὶ κανένας Χριστός.

Σώπασε.

Μὲ τὰ στεναγὰ λόγια ἔαυνε στὸ πλῆθος καὶ τρόπον τινὰ ἔσοφεντώνισε μὲ χεῖλια καὶ χέρια ἀπάνου ἀπὸ τὰ κεφάλια του τὴ ρητορεία του, καὶ πέρασαν ἀπὸ τὴν ἐκκλησιὰ στόνοι ἀγωνίας καὶ στίς γωνιὰς ξαναόρισαν νὰ ὀλοούζουν.

Τότες πετάχτηκε ὁ σφαγῆς μὲ ἀπλωμένα ἀπειλητικὰ γέωια, κίτρινος πὰν κορφάρι, καὶ φώναξε :

— Καλό-εοφ, καλόγερε, θέλεις λοιπὸν νὰν τὸν δεῖς ξανακαρφωμένο στὸ σταυρό, θέλεις !

Καὶ πίσω του ἀντήγησε μὲ σφούριγμα ἠορηνό :

— Νοί, ναί ! Σταύρωσον, σταύρωσον αὐτόν !

Κι ἀπ' ὅλα τὰ στόματα ἀντηγοῦσε ἀπειλητικὰ καὶ προσεχτικὰ σὲ φουροῦντα φρονῶν ἀπάνου στὸ θόλο :

— Σταύρωσον, σταύρωσον αὐτόν.

Καὶ μὴ ἀταξιουσιαστή φωνὴ μονάχη, ξιάστηρη καὶ καθαρή :

— Σταύρωσον αὐτόν !

Ἄλλὰ ὁ καλόγερος κοίταζε κάτου, στὰ τεντωμένα χέρια, καὶ κατοσανωμένα πρόσωπα μὲ τὰ μάτια ἀνοίγματα τῶν ωναζάντων στομάτων, ἔβου ἄσπρες ἔστραφταν οἱ ὀδοντοστοιχίες σὰν τὰ δόντια ἔξερεθι-

σμένου θεριοῦ, καὶ σὲ μιὰ στιγμή ἐκστάσεως τέντωσε τὰ χέρια στὸν οὐρανό, καὶ γέλασε. Ὑστερα κατέβη, καὶ οἱ ἄνθρωποι του σήκωσαν τίς σημιχίες μὲ τὸς θροχῆς τῆς φωτιᾶς καὶ τοὺς μαύρους τοὺς σταυρούς, καὶ βγήκαν ἀπὸ τὴν ἐκκλησιὰ, καὶ ξανατρᾶβήξον στὴν ἀγορὰ ἀπὸ τὴν πύλη τοῦ τεῖχους.

Κ' οἱ κάτοικοι τοῦ παλιοῦ Μπέργαμου στίθηναν ἀκίνητοι, ὅταν ἐκεῖνοι κατέβαιναν τὸ βουνί. Ὁ ἀπότομος δρόμος, ὁ περιφραγμένος μὲ τοῖχο, εἶταν καταχρισμένος ἀπὸ τὸ φῶς τοῦ Ἥλιου πού βασιλευε πέρα στὴν πεδιάδα, ἀλλὰ ἀπάνου στὸ κόκκινο περιτείχισμα τῆς πόλης ἐξωγραφίζονταν οἱ ἦσκιοι τῶν μεγάλων τοὺς σταυρῶν, πού κιναιόνταν μὲ τὸ σπρωξίδι, ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά στὴν ἄλλη, σιγὰ σιγὰ, καὶ χάνονταν.

Μακρύτερα ἀντήγησε τὸ ψάλισμο. Ἐφαίνονταν ἀκόμη κοκκινωπὴ ἢ μιὰ καὶ ἡ ἄλλη παντιέρα, ἀπὸ τὴ μπόροκατισμένη ἐρήμωση τῆς καινούργιας πόλης. Ὑστερα ἐξαφάνιστηκαν ὅλα στὴ φωτερῆ πεδιάδα.

ΓΙΑΝΝΗΣ Α. ΚΑΜΠΥΣΗΣ

ΝΕΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

1

Τὰ πρωτοβόγια τοῦ Σποριά θυμᾶμαι, Ἀθήνα, τώρα !
Τὶς πρώτες στάλες ποῦπεφταν ἀνάκταρες καὶ ἀριές,
Μὲ τὸ Νοτιά· καὶ δρόσιζαν στοῦ δειλινοῦ τὴν ὄρα,
Τὶς σκονισμένες καὶ ἄρρωστες τοῦ δροῖου πιπεριές.

Αὐτές : μὲ τὸ λινόπορο τὰ φύλλα τους δὲ ρίχθουν.
Κρατοῦν τὴ θλίψη μιστικὰ στὴν πρασινοστολή,
Σὰν τίς περήφανες ψυχῆς τὸν πόνο πού δὲ δείχθουν.
Μὰ πίσω ἀπ' τὸ χαμόγελο πανοῦνε πιὸ πολὺ.

2

Θάλασσα, πύφροθάλασσα ! Γιὰ ξαναπέστο πάλι...
Κι ἀνάκουστο κελαῖδιμο, καὶ βογγητὸ μᾶς φέρνει
Τὸ κῆμα σου στ' ἄμμουδεροῦ τ' ἀφρόλουστο ἀκρογιάλι
Ποῦ πότε τὸ γλυκοφαλεῖ, πότε τὸ βαροδέρνει.

Πάρ' τὰ φιλιὰ τοῦ γυρισμοῦ, τοῦ μισμοῦ τὸ κλάμα,
Τὰ μοιρολόγια τοῦ χαμοῦ. Κ' ἓνα τραγοῦδι κᾶν' τα,
Μελένο μανοτραγοῦδο· ν' ἀπαλοσιμῆγει ἀνάμα
Τὸ — Ἀγάπη μου σὲ καρτερῶ καὶ τὸ ἔχε γειά, γιὰ
(πάντα.

3

Ξερά τὰ φύλλα καὶ γυμνὰ τὰ κλώνια ἀπὸ τὰ δέντρα.
Κάτου ἀπὸ κρούστλλα κιλᾶει, βουβζίνεται ἢ πιγγή.
Κ' ἢ παγωνιὰ βασίλισσα, καὶ ἢ συγγεφιά νὰ ἀφέντρα
Στὴν ἀγριεμένη θάλασσα, στὴν κοιμισμένη γῆ.

Ἄδικα σπᾶς τὰ νέφαλα καὶ βγήκες πρὸς τὴ Λύση.
Καὶ στέλνεις μιὰ ἀχιδοῦλα σου νὰ ἰδεῖς, Ἥλιε χλωμῆ.
Τὴ λεύκα μας νὰ ξεφυλλᾶει, τὸ ρόδο νὰ μαδησει
Καὶ μᾶς ἀγάπης τῶνερο νὰ χάνεται ἀπὸ μέ.

4

Ἦ, ἐσύ, πού τώρα θρέθηκες, στὸ ἔμπα τοῦ χειμῶνα.
Τάνθάκια ἀκόμα ποῦμεναν νὰ μάσεις ἀγκολιά,
Κ' ἤρθες, πονλάκι πρόσχαρο, πονετικὴ τραγόνια
νὰ ρῶνεις τᾶσπρα μου μαλλιά.

Ἄκου—δὲ θέλω χωρατὰ καὶ ἀγάπης ψυχολόνια !

Ἄσ' τὰ λουλοῦδια ἀθέριστα νὰ λιώσουνε στὴ γῆ,
Κι ἄσ' τὴν καρδιά μου : ὡς ξάνοιγεν αἰγούλες τόσα
τώρα στὴ νύχτα νὰ πνιγεῖ. (χρόνια,

Ν. ΠΕΤΙΜΕΖΑΣ (Δούρος)

ΨΥΧΑΡΗΣ

ΤΑ ΔΥΟ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΑ ΤΟΥ ΧΑΡΟΥ

-||-

"Οχι, όχι, δὲ γίνεται. Καὶ ὁ ἄλλο χωριό, σιμά, νὰ κατεβῆς, πάντα τὸ ἴδιο. Ποῦ νὰ πάω, μὲ τὰ χάλια ποὺ ἔχω, ἴδια μὲ κεῖ, νὰ εἰδωθοῦμε; Μὰ καὶ νὰ μποροῦσα, ποῦ μ' ἀγίνουνε ἀπτοί; 'Αχ! Κωστή μου, δὲν τοὺς ξαίρεις. Ναι, ἴσως — κάποιος ἔτσι τὸ συλλογιῶμαι — ἴσως ἔπρεπε τότες νὰ μὴ ὁ ἐμποδίσω γὰρδῆς, σὰ μοῦ τὸ ζήτησες κ' εἴμουρε ἀκόμη ἐπάνω. ἴσως. Ἀργήσαμε ὅμως τώρα, καὶ δὲν εἶναι πιά καιρός. Κωστή μου, φτάνει μου ἐμένα, παρηγοριά μου εἶναι ἀρκετὴ τὸ γράμμα σου ἐκεῖνο τὸ παρὰ γὰρ, τὸ τελεγραφεῖο δηλαδὴ ποὺ διάβασα σὺν θουνά μας ἀπάρω.

Καλὰ ποὺ πράγμασε νὰ γέγνη, προτοῦ σοῦ τὸ πῶ τότες πὼς δὲν ἔπρεπε πιά μὲ κανέναν τρόπο νὰ μοῦ γράψῃς! Τὸ διαβάω, τὸ ξαναδιαβάω, τὸ φιλιῶ καὶ τὸ χαδέω, σὰ νὰ εἴσουρε, γὰρ μου, ἐὼν ὁ ἴδιος σιμά μου. Ὁ νούς μου ἀκόμη δὲν τὸ χωρεῖ, πὼς γίνεται ἴσως τέτοιο πράμα, πὼς μπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ τόση καλοσύνη, ὅση ἔδειξε ἡ χυνοή σου ἢ μάνα γιὰ σένα, ὅση ἐὼν μοῦ ἔδειξε, ἀφοῦ ἐὼν ὅλα τῆς τὰ εἶπες, τῆς ξωμολογήθηκες, τῆς δηγηθήθηκες τὰ θάσανά μου, τὰ θάσανά μας, Κωστή — κ' ἡ μητέρα σου ὁ ἔβαλε νὰ μοῦ γράψῃς πὼς μᾶς δίνει τὴν ἄδεια. 'Αχ! Τὴν ἄδειά της! καὶ τί φελᾷ, ποὺ ἡ δική μου δὲ θέλει; "Ὅπως κατάνησαν τὰ πράματα σήμερα, καμμένε, κὶ ὀρθόδοξος νὰ γινόσουρε, πάλε τοῦ κάκου. Τοῦ κάκου, σὰν πεισματώσῃ τοῦ ἀνθρώπου ἢ καρδιά — κὶ ὁ θεὸς Δημητράκης ἴδκαμε πεισμα. Τοῦ κάκου, σὰν γῆνι σὴ μέση καὶ τὸ φιλότιμο. Τέτοιος ὁ θεὸς μου, μὰ τί τὰ θέλεις, ποὺ ἀκούει τὸν ἀδερφό της ἢ μητέρα. Μὴν τυραγνίσου, Κωστή μου. Ἀγγέλοι μέσα μου νὰ τραγουδοῦσαν, τόσο καλὸ δὲ πᾶ μοῦ κάνανε σὰν τῆς μητέρας σου τὸ λόγο, Πάντα, πάντα θὰ βλογῶ ἴσως τῆς, πάντα θὰ τὴν εὐβουμαι σὰν ἄγρια, σὰν τὴν Παναγιά μας. Ἡ ψυχὴ μου λιώνει καὶ πάει, μόφο ποὺ τὸ συλλογιῶμαι, ἀγάπη μου μοναδική. Ἀφοῦ ἡ μάνα σου θέλησε, κανέναν δὲν ἔχει νὰ πῆ λόγῳ, κανέναν νὰ ὑψώσῃ γωνή.

Μὰ ἐδῶ ἔτσι δὲν τὰ παίρουνε τὰ πράματα, καὶ σοῦ τὸ εἶπα. Τί μαρτύριο τὸ δικό μας! Καὶ νὰ μὴ ὁ ἔχω, καὶ ποτὲ μου νὰ μὴ ὁ ἔχω νὰ σοῦ τὸ πῶ, νὰ τὰκούσης πόσο καὶ πόσο ὁ ἀγαπῶ γιὰ τὸ γράμμα σου ἐκεῖνο τὸ σφράγισμα.

"Ἡ ὥρα δέκα τὸ βράδι. — Ἦρθε μὲ τὴν ἀνοιξή ἀπὸ τὰ Ἀράκια ἢ Φρόσω, ἢ παλιά μας ἢ φιλιβάδα, καὶ νοίκιασε γέτος σὺν Χορεφτό, Ἐχτιὸς κατέβηκε. Θὰ θυμᾶσαι πὼς μοῦ ἀρέσει κάποιος νὰ τὴν βλέπω, γιὰτὶ οὐ ξαίρει καὶ οὐ τὴν ξαίρεις, γιὰτὶ πάντα καλὸ μοῦ λέει γιὰ σένα. Τὰπόγεμα σήμερες, ἐκεῖ ποὺ ἀναπαθόμουρε μιὰ στιγμή σὴν πολυθρόνα μου, προτοῦ νὰ σοῦ ξακολουθήσω τὸ γράμμα μας, παρουσιάστηκε λοιπὸν ἢ Φρόσω, νὰ μὲ πάρῃ καὶ καλὰ μὲ τὴν θάρκα της, νὰ κάμουρε γῦρο στάνοιχτό. Κ' ἔτσι πήγαμε. Πρώτη φορὰ, Κωστή μου, ποὺ μοῦ τυχαίνει ἀπὸ τὰ τότες ποὺ πήγαμε μιὰ μέρα μαζί. Ἀκόμη γρέμω, τόσο παλὶ μὲ τάραξε κὶ ἄνω κάτω μ' ἔβαλε. Θυμᾶσαι; Θυμᾶσαι; 'Αχ! τί γλῶσσα καὶ τί φρένη, τί

χαρὰ καὶ τί πόνος νὰ θυμᾶται κανεὶς! Φίλε μου, φίλε, θυμᾶσαι τὸ ροδόχρυσο ἐκεῖνο τὸ ἡλιοβασιλεμα, ποὺ τὸ θεωροῦσαμε καὶ λιώνουμε, ποὺ μᾶς περεγοῦσε τὴν καρδιά θάνατο καὶ λαχτάρα, θυμᾶσαι τὰ θουνά τὰ φωπλόουστὰ μας, τὰ χαρτωμένα μας τὰ θουνά, μὲ τὴ μορφή τους τὴν καθάρια, τὴ γραμμὴ τους τὴν δημοφῆ, ποὺ τὰγαποῦσεν ἢ ψυχὴ μας, ποὺ τὰ κοιτάζουμε καὶ χίλια ὄνειρατα μᾶς συνεπαίρνανε, θυμᾶσαι τὰ γέρι μας τὸ μρωδάτο ποὺ μᾶς μεθοῦσε, καὶ μακριὰ μακριὰ μας, τὸ στερνφώρητο κάτω ἐκεῖ τὸν σφράγισμα, ποὺ μόλις μπορεῖς καὶ τὸν ξανοίγεις καὶ ποὺ τὰ μάτια μας τὸν τηροῦσανε πέρα καὶ πέρα, ὥσπου νὰ σμιξοῦνε οἱ ψυχές μας στὰπέραντα τοῦ κόσμου. Μὲ τί δύναμη τὸ νιώθουμε, πὼς τὴν ὥρα ἐκεῖνη τὴ μοναδική, ἐμεῖς οἱ δύο μας εἴμεστα ὁ ἕνας στὰ σπλάγχνα μέσα τοῦ ἄλλουνοῦ, σὰν ἀλληλοχρημένοι!

Γιὰτὶ τόσο γλήγορα νὰ περάσῃ τέτοια στιγμή; Γιὰτὶ νὰ εἶναι τόσο, μὰ τόσο μακριὰ φεβγάτη; Κωστή, Κωστή, Κωστή μου, γιὰτὶ πιά νὰ μὴν εἶναι καὶ τώρα; 'Αχ! πὲς μου το, γὰρ μου, δὲ σοῦ ταράζουρε καὶ σένα τὰπόδαμα τῆς ψυχῆς σου, ὅλα μας τὰ δίστυχα τὰ ἰστορικά, σὰν τὰ θυμᾶσαι, σὰν τὰναμελειτῆς ἕνα ἕνα; Πὲς μου, τὰ θυμᾶσαι σὰν καὶ μένα; Θυμᾶσαι, τώρα ποὺ πιά δὲ μοῦ γράφεις, τὴν ἀγάπη μας, τὰ ὄνειράτα μας, τοὺς δοκούς μας, τὰ χάλια μας, τὰ φιλιὰ μας, τὰ θυμᾶσαι, Κωστή μου, ὅπως τὰ θυμοῦσουρε καὶ τότες, σὶν καὶροῦ ποὺ μοῦ ἔγραψες; Πὲς μου, δὲν πεθαίνεις καὶ σὺ μόνον ποὺ τὰ θυμᾶσαι; Μὰ ποῖος μπορεῖ κίβλας νὰγαπηθῆ ὅπως ἀγαπηθήκαμε, κ' ἔπειτα, ξαφνικά, ἔτσι ἀπὸ τὴ μιὰ μέρα σὴν ἄλληλε, νὰ ξεχάσῃ; "Οχι, όχι, δὲν εἶναι, ἀδύνατο νὰ εἶναι τέτοιο πράμα, καὶ δὲ γίνεται. Θὺ ἔπτανε πρωτάκουστο, θὰ ἔπτανε τέρας. Μιὰ καρδιά σὰν τὴ δική σου, γιὰ νὰ δοθῆ, ὅπως μοῦ τὴν ἔδωσες μιὰ μέρα, δίνεται γιὰ τὴ ζωὴ ὅλην. Κωστή, μ' ἀγαπᾷς, μ' ἀγαπᾷς σὰν καὶ πρῶτα, τὸ νιώθω καὶ τὸ φαίρω. Μ' ἀγαπᾷς καὶ φροδερὰ θὰ κλάμης, σὰν πεθάνω, καὶ δὲ θὰ τὸ πιστέβης πὼς εἶμαι πεθαμμένη, Ναι, μ' ἀγαπᾷς. Κωστή, λατρεύε μου, δὲν εἶναι ἀλλήθεια; "Ελα, ἔλα, όχι! ἀκόμη μιὰ φορὰ, πρὶν πεθάνω, ἔλα σιγὰ νὰ μοῦ τὸ πῆς, μὲ τὰ μάτια σου σὺν μάτια μου μπηγμένα, μὲ τὰ χεῖλια μου σὺν χεῖλάκια σου, μὲ τὴν ψυχὴ μου σὴν ψυχὴ σου στὰλαμμένη, ἔλα, ἔλα, σὰν καὶ τότες. 'Αχ! εἶναι ἀσπλαγγο, εἶναι φρένη τὸ διάστημα ποὺ μᾶς χωρίζει, ποὺ ὅλα τὰ φτᾶει! "Ὀνειρο μαγεφτικό, ἀτέλειωτη γλῶσσα θὰ ἔπτανε ἢ ζωὴ μας, ἂν εἴσουρε πλάγι μου, ἂν εἴμουρε γυναίκα σου, Τίποτα, κανένα κακό, ὀνοτιγγημα κανένα δὲ θὰ παθαίναμε ποτὲ μας.

'Αγαπημένε μου ἐσὺ, ἔλα τώρα πιά κ' ἕνα μυστικὸ μου νὰ σοῦ πῶ. ἀφοῦ δὲν ἔγω σήμερα πιά κανένα λόγο νὰ σοῦ τὸ κούψω. Θυμᾶσαι σὰ μοῦ ἔλενες νὰγῆθῃ νὰ φύγω, νὰφῆσω τὸν τόπο μου καὶ τοὺς δικούς μου, καὶ σοῦ ἔλεγα όχι, πὼς δὲν μποροῦσα; Μέσα μου ὅμως ἔλεγα πὼς κατόπι, κατόπι μέρα, μποροῦσε κὶ ἂν σὺ νὰ γίνῃ, πὼς θὰ ἴδκανα κὶ ἀπὸ κατόπι, μιὰ καὶ τὸ ἴδκαλε. Γιὰτὶ νὰ μὴ σοῦ τὸ γράψω ἀπὸ τότες φανερά; ἴσως γιὰτὶ δὲν τολμοῦσα. Καὶ οὐ πίκρανα.

καημένε μου εού, και μου ἔγραψες πὼς δὲ σ' ἀγα-
ποῦσα, γιὰ νὰ σοῦ τὰρηθῶ. Κι ὡστόσο σιγρὰ μονα-
χὴ μου τὸ ουλλογιόμουνε νὰ πάω και νὰ σὲ θρῶ,
φτάνει νὰ μὴ μὲ θασοῦσε πιά τίποτις ἐδῶ. Δὲν μπο-
ρῶ νὰ καταλάβω πὼς σοῦ τὸκρυβα, πὸν σοῦ τἄλεγα
ὄλα μου ἐσένα, και πὼς θταν ὁ ἴδιος εού μου μιλοῦ-
σες γιὰ τὰ κατοπιὰ μας, δὲ σοῦ ἔσανοιόμουνε πα-
σιρικὰ.

Και γὼ δὲν ξαίρω, ἴσως τὸ φοβόμουνε, γὼς
μου, νὰ σοῦ δείξω τὴν ἀδυναμία μου μαζί σου και τὴ
δύναμή σου ἀπάνω μου τὴν τρομερή, ἅμα γύρσες τί-
ποτις ἀπὸ μένα. Τρελὴ πὸν εἶμουνε και δὲν τῶβλεπα
τί περὶ τὸ πὸν εἶτανε, τί μπόστικο νὰ πολεμῶ και νὰ
σοῦ ἀντιστέκουμαι. Σὲ πείραξα ἐσένα, τὸν ἀγαπητό
μου ἐσένα, τὸ λατρεμένο μου ἀπὸ κέρδισα. Ἢ καη-
μένη! Ὅσο πιά ἀδύνατη ἐνωθα πὼς εἶμουνε, τόσο
περσότερο πολεμοῦσα και προσπαθοῦσα νὰ τὸ κρῶ-
ψω. Τί τὰ θέλεις; Δὲν εἶσουνε δῶ, δὲ σὲ εἶχα, μα-
κριὰ μακριὰ τὰ ματάκια σου ἀπὸ μένα, και μακριὰ
σου μου λείπουνε ὄλα, μου λείπει τὸ θάρρος, μου λεί-
πει και ἡ ζωή.

Ἀργότερα τὸ κατάλαβα μονάχα, τὴν τὸν κατωλα-
βαίνω, πὼς θταν τὴν καὶ ἀγαπήσῃ γυναίκα ὅπως ἐγὼ
σ' ἀγαποῦσα, τίποτα πιά δὲν πρέπει νὰ λογαριάζῃ γιὰ
δῶ, τὴν, μὴτε φαιλιὰ, μὴτε παρὶδα, μὴτε θρη-
σκεία. Μόνος και μόνος ὁ ἀγαπημένος σὶνὸν κόσμῳ εἶ-
ναι ἄξιος νὰ γλυτώσῃ τὴν γυναίκα πὸν θνοιάζεται γι'
ἀπτόνε — ἢ και νὰ τὴν κατισοιρέψῃ, γιὰ τὴν δὲξω ἀπὸ
τὸν ἀγαπημένο τὴς τίποτα πιά και κανέναν δὲν ὀ-
πάρουνε γιὰ τὴν παραιτημένη, γιὰ τὴν ἔρημ.

Ναί, ἀπὸ τὴν ὥρα ὅπου σ' ἀγάπησα, ἐφτίες ἀγα-
πισήκανε ἀπὸ μαρσσιὰ μου ὄλα κι ὄλοι τους. Ἐοῦ ἐ-
γινες ἄξια ὁ κόσμος γιὰ μένα, τὸ οὐρανοθάλασσο
εού. Ἀπὸ τότε σὶν τὴν ψυχὴ σου μέσα μονάχα ζητοῦ-
σα και λάτρεθα και προσκυνῶ τὸ Θεό. Ἐγινες ἢ
θερηκεία, ὁ λατρεμὸς, ἢ ζωὴ μου. Ἄν ὑπάρξῃ ἕνας
Θεός, θὰ ζουλιέθῃ γιὰ τέτοια μιὰν ἀγάτη, γιὰ τὴν πο-
τὲς ἀπὸ ἀνθρώπινη καρδιά δὲν ἀνέθῃκε ἴστω μὲ τὰ-
πάνω τέτοιος ἕννος, τέτοιος φαιλιός. Σ' ἀγαπῶ, και
λιώνω σὴν τὸ ουλλογιόμουνε πὼς γιὰ σένα πεθαίνω,
ἄφοῦ νὰ ἔξω γιὰ σένα κι ἀπὸ σένα δὲν μπορῶ. Ἄχ!
νὰ τὸ ἤξαιρες τί ἀδιάφορο πὸν μου εἶναι νὰ νιώθω
πὼς κάθε μέρα εἶμαι κάτι πιά ἀδύνατη, κάτι πιά ἄρ-
ρωστη, Κωσιή μου! Δὲν μπορῶ πιά μου. Θὰ τὸ ἡ-
θελα μιὰ ὥρα προητέρα νὰ τελειώσω. Ἄχ! Κωσιή
μου εού, πότε, πότε τὰ μάτια μου ἀπὸ τὰ κατα-
κλαμένα, πὸν τὰ κορσάσανε τὰ δάκρυα τὰ πολλα, πό-
τε θὰ τὰ σφαλοῖξω γιὰ νὰ μὴν τὰνοῖξω πιά; Πότε,
ἄχ! πότε ἢ θασανισμένη μου, ἢ καταπονεμένη μου ἢ
ψυχὴ θάποκοιμηθῇ πιά γιὰ πάντα μὲ τὸνερό τὴς τὸ
μαγεμένο, τὸνερο τὴς ἀγάτης μας τὸ θεόγλυκο; Ἀ-
γάτη φαισιόλαμπη, ἀγάτη μακάρια! Ἢ ἀγάτη πὸν
μ' ἐκάρε ἀπὸ τὴν πρώτη ὥρα ὅπου σὲ εἶδα! Κωσιή
μου, μαρσσιὰ σὶν ὥρα ἐκεῖνη πὸν μου τὴν ἔχεις
χαρισμένη μὲ τὴν ἀγάτη σου μαζί, τί νόημα ἔχει και
τί πορσὲ νὰ εἶναι ἢ φτωχὴ μου ἢ ζωὴ πὸν σοῦ χα-
ρῶ;

Τετάρτη, ὥρα δύομισι τ' ἀπόγεμα. —
Ἐδῶ, σὶν τὴν μοναξιά μου, ὄσο θασοῦνε ἀπρὲς οἱ ἔρη-
μες οἱ μέρες κ' οἱ δύσκολες οἱ νυχτιές μου, περὶ
τὴς μακρινὲς τὴς ὄρες σωματωμένη, τυλιγμένη σὶν
ἀνάμνηση μέσα, τοῦ πανάγαθου μας τοῦ καιροῦ, σὶν

ἀγάτη σου μέσα, Κωσιή μου, σὴν κοικουλωμένη. Τὸ
νιώθεις; Τὸ νιώθεις πόσο σ' ἀγαπῶ; Ἄχ! πὲς μου,
Ἐοῦ; Νιώθεις πόσο μου καιεῖ τὴν καρδιά μου ἢ φλό-
γα, τί πάθος ἐξαισιό, τί τρομεράδα σινάμα, τί γλυ-
κοὺς λογιμοὺς και τί χάρδια, τί ἀπέραστω πῶδο ἔχει
μέσα τὴς γιὰ σένα τὴς Μύρσως σου ἢ ψυχὴ, πὸν εἶ-
ναι ἀλάκαιρη δικὴ σου, ἢ καημένη ψυχὴ πὸν ποτὲ
τὴς δὲ γνώρισε κανέναν ἄλλονε ἀπὸ σένα; Ὅχ! τί
λόγια, Κωσιή μου, θέλεις νὰ σοῦ τὸ πῶνε τὸ τί μου
γίνεται σὶν τὴν ἔρημ τὴν καρδιά μου πὸν ξεχειλιέει,
σὴν ποτὴρι γεμάτο νερό, σὶν τὴν καρδιά μου πὸν ἦουχα
ἦουχα και μὲ οὐράνια ἡδονή, λιώνει γιὰ σένα και
πάει;

Και τί λόγια θὰ πορσῶ ποτὲ μου νὰ θρῶ, γιὰ νὰ
μάθῃς τὴ λαχτάρα τὴ θεοτρελῃ, τὴ μάθη τὴν ἀπελ-
πισιὰ πὸν μου νυχώνεται σὶν τὰ σπλάγγα και πὸν μὲ κα-
τασοιρέφει; Δὲ θὰ σὲ ξαναδιῶ πιά, ποτὲ μου, ποτὲς,
δὲ θὰ σὲ ξαναδιῶ πιά μου, ἐσένα πὸν λωλὴ σ' ἀγαπῶ,
πὸν πρὸς ἐσένα τὰ χέρια μου ἀπλώνω, νὰ σὲ πιάσω!
Πὲς μου, γνωρίζεις πιά τρομερὸ μαρτύριο, μαρτύριο
πὸν νὰ σοῦ θεοτρῆ πιά θάρσαρα τὰ σωνδικὰ σου; Ἄχ!
νὰ σὲ ξανάβλεπα, νὰ μου εἶτανε δυνατὸ νὰ σὲ ξανά-
βλεπα, κανὲ μιὰ σιγμοῖλα, Κωσιή μου! Κι ὡστόσο
τοῦ κάκου! Τοῦ κάκου, ναί, και σὴν τὸ ουλλογιόμ-
μαι, πὼς νὰ μὴ μου φαιμακώσῃ τέτοιος λογιμοὺς τὴς
ἕστερες τὴς μέρες μου ἀπρὲς; Ἀδύνατο πιά τὴν
ἄσο κι ἂν τὸ ἡθελα, ἄσο κι ἂν τὸ θέλῃς ὁ ἴδιος, ἀδύ-
νατο πιά και δὲ γίνεται. Ἀγριοὶ δὲξω μὴτε τὸ θλέ-
πονε πὼς πεθαίνω, και νὰ τὸ θλέπανε, θάλεγε ὁ
θεὸς πὼς δὲν τὸ καταδέχεται ἢ ἐβγενεία του νὰ πῇ
ἄξια ὁ κόσμος πὼς ἢ ἀντιπιά του τρελαίνεται γιὰ
ἔσαν ἔξω και πὼς θὰ πεθάνῃ, ἢ δὲν τὴν πάσῃ ἀπτός.
Ὁρθόδοξος νὰ γινόσουνε, δὲ θάλλαξε γνώμη, γιὰ τὴν
θάλεγε τότες πὼς σὲ παρκαλέσασε, και νὰ μὴν τὰ-
κούσῃ τέτοιον πρῶμα.

Προτοῦ ἔρθη, ἔπρεπε νὰ φύγω. Μὰ εἶτανε, θλέ-
πεις, κ' ἢ μητέρα. Τί λωλή, πὸν πρὸσῆσα σιοῖς ἄλ-
λους κι ὄχι σὲ σένα, μόνο και μόνο! Σὲ σένα μρω-
σιὰ, τί θὰ πῇ μάννα και τί θὰ πῇ κύρης; Ὅχι, δὲ
θέλησα. Και τὴν ὥρα! Ὅχι! μὴτε νὰ τὸ θάω μὲ τὸ
νοῦ μου, πὼς πορσῶς νὰ θῆς, γιὰ τὴν ἂν τὴν κ' εἶ-
σουνε δῶ, μὴτε θὰ μ' ἔθλεπες. Ἐγὼ πορσῶ ἀπὸ τὴ
μὴ ἔξα σὶν τὴν ἔρημ και νὰ ξεφυγῶ, και τότες
οὔτε τὸ λειψανό μου, Κωσιή, νὰκοιουθῆσῃς δὲ θὰ δι-
νόςουνε, δὲ θὰ εἶχες τὸ δικαίωμα! Καλὰ κάνω τὸ
λοιπὸν ἢ ὄχι, νὰ σοῦ φωνάζω νὰ μὴν ἔρθῃς; Φοί-
κη, φρένη σωσιή! Ἐπρεπε τότες ἀλήθεια, θταν εού
τῶλεγε, νὰ σ' ἀφῆσω νὰ θῆς ἢ νὰ θῶ πρὸς ἐσένα.
Εἶχες δικίω πάντα και πάντα εού. Μὴ θνυώνῃς με-
τί μου, σιγρὰσέ μου το, Κωσιή. Ποιὸς ξαίρει;
Κάλλια ἴσως νὰ πεθάνουμε δίγως νὰ πορσῶ σὶν
κόσμῳ κανέναν τόσο δὰ νὰ μὰς κατηγορήσῃ, νὰ πῇ
τὸ παραμικρὸ ἐναντίο μας.

Πρῶτος εού τίποτα δὲ θὰ ἡθελες νὰ εἰπωθῇ ποτὲ
μας, τίποτα πὸν νὰ θλάψῃ τὸνομα τῶ θνωτῶ μας,
πὸν νὰ τὸ μικρῶσῃ. Τὰπῶδειξες κίβλας. Μοῦ ἀφῆ-
σες τὴν τιμὴ μου. Λεφκὴ, ἀγάλαση θέλω σὶν τὴν καρ-
διά σου τὴν εικόνα μου νὰ φυλάξῃς και πάντα σὴν
νὰ μὲ θλέπῃς ὅπως εἶμουνε τὴ μέρα ὅπου ἦρδες, και
ἄσο σὶν τὰ χεῖλια μου ἔδασες τὸ πρῶτο σου τὸ φίλι,
κατάλεψη κι ἀθῶα σὴν τὴν ἀθῶα.

(Ἀκολουθεῖ)

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ
ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΣΑΒΒΑΤΟ

Ίδρυτής και Διευθυντής: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ
Εκδότης και Διαχειριστής: ΧΡ. ΓΑΝΙΑΡΗΣ & ΣΙΑ

Ταχυτικοί συντάκτες: ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ, ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ, Γ. ΦΤΕΡΗΣ, ΚΙΜΩΝ Ι. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ, ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Όσα γράμματα ενδιαφέρουν τη Διαχείριση πρέπει να διευθύνονται:

Χ. ΓΑΝΙΑΡΗΝ & ΣΙΑν Σοφοκλέους 3, ΑΘΗΝΑΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ: Γιά την Ελλάδα	δρ. 25	τό χρόνο.
	» 13	τό εξάμηνο.
	» 7	τό τρίμηνο.
Γιά την Αγγλία και Αίγυπτο	£ 1	τό χρόνο
	£ 0,10	τό εξάμηνο
Γιά την Αμερική	\$ 5	τό χρόνο
	\$ 3	τό εξάμηνο

Και γιά τα άλλα μέρη ανάλογα

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

ΔΕΝ εξαπατήθηκε ο Έλληνικός λαός, οε τίποτα δέν εξαπατήθηκε. Όπως και σ' όλα άλλα του ζητήματα, έτσι και στο Γλωσσικό. Με τόν ψήφο του τόν παντοδύναμο ζήτησε αλλαγή, αλλαγή οε όλα. Δέν είχε στον κ. Γούναρη λ. χ. ή σ' όποιον άλλοι: «Σε ψηφίζω, μά να μη μου πειράξεις τη γλώσσα, να μη βγάλεις τη ζωντανή τη γλώσσα από τα σκολειά!». Τέτιο πράμα ούτε καν τό σκέφτηκε. Κι απόδειξη θεότρανη πώς δέν τό σκέφτηκε, είναι και ή απήθεια με την όποια άκουσε πώς βγάσουν τη δημοτική γλώσσα από τα σκολειά, πώς τού ρήχνουσε με τό φτιάρι πηχτή λάσπη στην ψυχή και στα μάτια, μ' άλλα λόγια, πώς τελιωτικά τόν αποστραβώνουσε. Οί αντιπρόσωποι τού λαού μέσα στην Έθνοσυνέλεψη, ό λαός δηλαδή, άποφάσισε ν' αυτοχτονήσει. Δικαίωμα του.

ΔΕΝ έχει τίποτα περισσότερο να πει ό «Νουμάς» πάνω σ' αυτό τό ζήτημα. Δεκαοχτώ χρόνια τώρα κοπανάμε κι αποδείχνουμε πώς τό Γλωσσικό Ζήτημα είναι Ζήτημα Ζωής γιά τό Έθνος. Αν τό Έθνος δέ θέλει να μάς σκούσει, τόσο τό χειρότερο γι' αυτό. Δέν μπορεί κανείς να σταματήσει έναν ξεφρενιασμένο τρελό σάν παίρνει τόν κατήφορο. Τόν αφήνει και τσακίζεται, και μόνο, αν τύχει κ' είναι πολύ πονόψυχος, βγάζει έναν αναστεναγμό.

== ΕΛΑΡΥΤΤΙΑΖΟΝΤΑΙ οι εφημεριδοπώλες μέσ
στο καταμεσήμερο φωνάζοντας:

—Η τάδε εφημερίδα και ή πρόσκληση πέντε νέων ηλικιών επέδρων!

Κι αγοράζει ό κουτόκοσμος τις εφημερίδες και διαβάζει τάνόλουθα:

«Έν σχέσει με την πληροφοριαν ότι ή Κυβέρνησις άπεφάσισε να προσκαλέση τās ηλικίας 1913Α', 1912, 1911, 1903 και 1904, ο υδ εν άνεκοι ν ω θ η έπισήμωσ».

«Αν κλέψεις ένα ψωμί γιατί πεινάνε τα παιδιά σου, είσαι κλέφτης και στέλνεσαι στη φυλακή. Αν κλέψεις όμως τις δεκάρες τού φτωχόκοσμου και τόν τρομοκρατήσεις κιάλας, είσαι επιδέξιος δημοσιογράφος και περηφανεύεσαι γι' αυτό.

ΤΡΙΑ τέσσερα καινούρια ύπουργεία ιδρύονται. Απαραίτητα, φαίνεται, μά, κατά τη γνώμη μας, και δεκατέσσερα καινούργια ύπουργεία να ιδρυθούν, πάλι λίγα θάνατι. Ωστόσο, ένα νέο ύπουργείο πού κρίθηκε απαραίτητο, τό Ύπουργείο τών δασκλικών μεταθέσεων, δέν είδαμε πουθενά να γίνεται λόγος πώς πρόκειται να ιδρυθεί. Γιατί πτό, μά κ' έχοιμε έτοιμο και τόν Ύπουργό, τόν κύρ Σωτηράκη τό Συκελλαρόπουλο;

ΔΕΝ απέθανε ό εργάτης Αλεξανδρής, όπως έγραφε ό «Ρίζοσπίστης» της Δευτέρας. Η «Άστραπή» της ίδιας ημέρας μάς θεβαιώνει πώς εούτος, άργηθεις να οδηγηθεί εις τό Φρουραρχείο, συνεπλάκη μετά τών στρατιωτών, οίτινες άμυνόμενοι τόν έδειραν. νοσηλεύεται δέ εις τό Β' στρατ. νοσοκομείο». Βλέπετε λοιπόν πώς δέν πρόκειται και γιά τίποτα σπουδαίο. Ένα έλαφρό ξυλλόγημα — οά να λέμε κρυλόγημα, και λίγες μέρες προφύλαξη από τα ρεύματα.

Μά αυτός ό βλοημένος «Ρίζοσπίστης» τό παρκαίνει μερικέσ φορές με τις ύπερβολές του!

ΣΕ ΣΕΝΑ

Τρεις μάγοι ξεκινούν και πάνε να προσκυνήσουνε στα πόδια ενός Θεού.

Τόν ίδιον καιρό ξεκινά και γώ, μονάχη, γιά πνευματική αποδημία, στον επίγειο ναό, πού στεγάζει τόν ανθρώπινο θεό μου...

Κ' έρχομαι να σου προσφέρω, Αιώνιε, τό χρυσό της Αγάπης μου, τό λίβανο τού θαυμασμού μου, τη Σύννερα της παντοτεινής εγνώμοσύνης μου.

Δέ φοβάμαι τόν άνήφορο τό μακρινό, κι ούτε να πλανηθώ στο δρόμο...

Τάστέρι της Αγάπης μου με οδηγάει ίσια στο φώς...

Και τούς άπιστους, όπου σαρκαστικά θα νελάσουνε, τούς συχωρνά και τούς λυπάμαι...

«Ω! με κάνει τόσο πιδ μεγάλη απέναντί τους ή Αγάπη μου!

Πόσο πολύ σ' εύχαριστώ γι' αυτό...

Ο ΜΠΕΤΟΒΕΝ ΚΑΙ Η ΣΥΜΦΩΝΙΑ

-2-

Σάν προαίσιμια τῆς καινούργιας αὐτῆς ἀντζίας, ἔρχεται τὸ τραγικό, τὸ ἀμετάκλητο χιόπημα τῆς Μοίρας τῆς Ε' συμφωνίας, τὸ ἔλ., γραμμένης στὰ 1897.

Ἡ πάλη μετὰ τὸ Μοιραῖο, μετὰ τὸν ἀνθρώπινο πόνο, ζωγραφίζονται στὴ συμφωνία αὐτὴ μετὰ δύναμη πρωτόφαντη στὴ Μουσικὴ, ἴσως καὶ στὴν Τέχνη ὅλη.

Κι ἀφοῦ παλαίρει μετὰ τὸν πόνο του, ἀφοῦ κλάψει κι ἀφοῦ τὸν σαρκάζει, στὸ ἀνιπέδλημα, γαμψοὺντο Scherzo ὁ Ποιητῆς, στὸ Φινάλε, σικκώνεται ὑπέροχος νικητῆς καὶ τροπαιοῦχος καὶ ξεχειλάει σὲ τόνους τὸ τραγοῦδι τῆς Ζωῆς καὶ τῆς Νίκης.

Ὁ Ἡρώας ἐνίκησε τὴ Μοίρα.

Τὴν ἐνίκησε, κι ἀμέσως, στὴν κατοπινὴ του συμφωνία, πὸν τὴν ἔγραψε σχεδὸν σύγχρονα, στὰ 1808, στὴν Στ', τὴν ποιμενικὴ, τὴν Pastorale μᾶς χαρίζει θανμοσιὸν ἔμνο λατρείας στὴ Φύση.

Ὁλόκληρη αὐτὴ ἡ συμφωνία εἶναι ἓνα ἀριστουργηματικὸ φυσιοκρατικὸ ποίημα.

Ἀνάλογα μετὰ τὴν Ἡρωικὴ, εἶσι κ' ἡ Ποιμενικὴ δὲν ἀποβλέπει ἴσως στὴν ἐξωτερικὴ περιγραφικὴ λεπτομέρεια, ὅσο προσπαθεῖ νὰ ποδώσει τὰ συναισθηματικὰ τοῦ οὐνθῆται μερσοτὰ στὴ Ζωὴ τοῦ χωριοῦ καὶ τοῦ κάμπον, καθὼς τὸ δείχνει κι ὁ ἴδιος σὲ κάποιον του σημείωση, σὲ μιά του παρτιτούρα :

Mehr ausdrück der empfindung als Malerei.

Πιὸ πολὺ ἔκφραση συναισθημάτων, παρὰ ζωγραφικῆ.

Ἐπιπλέον ἀπὸ τὴν ἐξιδανικεῖν τὸ Ὑπεράνθρωπον στὴν Ἡρωικὴ καὶ τὸν ἔμνο τῆς Φύσης στὴν Ποιμενικὴ, ἔρχεται σὲ τέσσερα χρόνια ἡ ἀποθέωση τοῦ Ριψῆου καὶ τοῦ Χοροῦ, μετὰ τὴν 7 ἢ Συμφωνία, σὲ 1812, καὶ τὴ δίδυμην ἀδελφὴ τῆς, τὴν 8ῃ σὲ 1814, πὸν γράφτηκαν σχεδὸν σύγχρονα.

Ὁ Μπετόβεν, πὸν ἡ ἀρρώστια τοῦ αὐτιῦ του τὸν ἔκανε νὰποταβῆται ὀλοένα περισσότερο ἀπὸ τὴν κοίτην αὐτῆς, σὲ βαθμὸ πὸν νὰ τὸν λένε μισάνθρωπο, δημιουργεῖ ἐδῶ ἓνα δικό του κόσμον, ἀνάερο καὶ ξωτικό, μὰ πὸν ὅσο ξωτικός καὶ νᾶναι, σιγοτρέμει μέσα του, --- ὅπως λέει ὁ Ποιητῆς, --- μὴ φηγοῦλα ἀνθρώπινη.

* * *

Ἐπιπλέον ἀπ' αὐτὲς τὶς δύο συμφωνίες, ἓνα διάλειμμα δώδεκα χρόνων.

Στὸ μεταξὺ τὰ ἰδανικά, ἡ Ζωὴ του, ὅλα του συντρίμμα.

Οἱ ἀγάπες του, οἱ στοργές του, τὰ ἐρωτήματά του, τὸν ἐγκαταλείπουν ἢ τὸν προδίδουν, τὸν πιέζουν, προσπαθοῦνε νὰ τοῦ λυγίσουν...

Μὰ ὄχι... ὁ Μπετόβεν οὔτε λυγίζει, οὔτε συνθηκολογεῖ.

Στὰ δώδεκα αὐτὰ χρόνια, κοπιᾷ στὰ ἄλλα μικρότερων μορῶν ἀριστουργήματα πὸν δημιουργεῖ, μελετᾷ τὴν κορωνίδα, τὸ ἀριστούργημα τῶν ἀριστουργημάτων του : τὴν 9ῃ συμφωνία, τὴ συμφωνία γιὰ χορωδία, πὸν τὴν τελείωσε στὰ 1824, δύο χρόνια ὑστερα ἀπὸ τὴ Μεγάλη του λειτουργία τὴ Missa Solennis.

Ἀληθινὰ τιτάνειο ἔργο.

Ἀισθητικὰ ἔχει ἀρκετὴ συγγένεια μετὰ τὴν Ε' συμφωνία σὲ τὸ ἔλ.

Καὶ κεῖ ἡ ἴδια πάλη μετὰ τὸ Μοιραῖο καὶ κεῖ στὸ τέλος ἡ Νίκη, τὸ φῶς, ἡ χαρὰ.

Ἐδῶ ὅμως διὰ γιγαντωμένα, οσοῦτα ἑπεράνθρωπα. Τὰ μέρη τέσσερα, ὅπως συνηθίζεται στὴν κλασικὴ μορφή, μόνο μιά μεταλλαγὴ στὴ θέση τοῦ ἀγοῦ μέρους μετὰ τὸ Scherzo.

Καὶ ὅμως μέσα σ' αὐτὴ τὴ συμφωνία θρῖσκειται τὸ σπέρμα ὅλης τῆς νεώτερης ἐξέλιξης τῆς Μουσικῆς.

Τὸ πρῶτο μέρος ἀρχίζει pp μετὰ μιά πέμπτη λά μὴ στὰ κόρην καὶ στὰ θ' βιολιά καὶ βιολοντσέλλα.

Ἔτσι ἡ τρικλὴ τοῦ ἔργου μένει στὴν ἀρχὴ ἀκαθόριστη, δὲν ξαίρουμε ἀν θρῖσκόμουμε σὲ Ρε ἢ σὲ Λά ἐλάσσονα ἢ μείζονα καὶ μένουμε σὲ μίαν ἀγωνιώδη ἀμφιβολία, ὅσο πὸν ἓνα μεγάλο crescendo ξεσπάζει τελειωτικὰ τὸν τόνο, Ρε ἔλασο, καὶ τὸ θέμα τὸ τραγικὸ καὶ μεγαλόπρεπο..

Καὶ ἡ πάλη ἀρχίζει.

Χομέρες ἀγάπες, ἐλπίδες γελωμένες, οσοῦτα ἰδανικά, ὅλες οἱ πίκρες, τὰ βάσανα, ἡ ἀπογοητεῖν μᾶς ζωῆς πὸν ἔζησε μετὰ τὴν πίστη καὶ τὴν ἀφοσίωση στὰ πῶ ἀγὰ ἰδεώδη, ὅλα εἶναι χυμῆται στὸ ἀπυρόβλητο αὐτὸ μουσικὸ δημιούργημα.

Ὅσα εἶχε, τᾶπες, ἀκόμα λές;

Θυσιές, ἀγάπες, Μὴν κλαῖς, μὴν κλαῖς.

λέει κάποιον ὁ Ποιητῆς.

Ἐδῶ, ἀλήθεια, ὅσα εἶχε τᾶπε ὁ Μουσικός.

Ὅμως δὲν κλαῖει νικᾷ τὴ Μοίρα του στὰ μαρμαρένια ἀλόγια τῆς Τέχνης καὶ ορθώνεται Νικητῆς, ὑπεράνθρωπος.

Ἔτσι τὸ μέρος αὐτὸ φεύγει πᾶ ἀπὸ τὴν ὑποκειμενικὴ ἔκφραση κι ἀνεδαίνει στὶς σφαῖρες τοῦ πῶ ἀγοῦ συμβολισμοῦ.

Ἡ φωνὴ νικᾷ τὴν ἔλ, καὶ ξεπετιέται ματωμένη, ἴσως, μὰ πανώρια, φηλὰ στὴν ἀγγιχτὴ κορῆ (*).

Ἄν τὸ Α' μέρος εἶναι ἀριστούργημα μέσα στὰ ἀριστουργηματικὰ ποῦτα μέρος ἀπὸ τὶς συμφωνίες τοῦ Μπετόβεν, τὸ Β', Scherzo εἶναι ἀσίγητο μέσα στὰ θανμοσιὰ του τοῦ Scherzi.

Τὸ χαρακτηριστὶ καὶ αὐτὸ μὴ πικρὴ εὐθυμία σὸν τὸ Scherzo τῆς 9ῃς, ὅμως πὸν πῶ ἐντεταμένη καὶ σὲ πολλὰ μέρη πὸν ἀθέτρια, ἀν καὶ λιγώτερο φηρτικὰ μουσικιστικῆ.

Τὸ Γ' μέρος, Ἀδαγιο, ἔρχεται νὰ χύσει ἓνα βάλομο οὐράνιας παρηγορίας σὲ ὅλες αὐτὲς τὶς τρικυμίες τῶν ἡχῶν.

Εἶναι ἓνα ἀληθινὰ ἀγγελικὸ τραγοῦδι ἀγάπης κ' ἐγκασιότρησης.

Στὴν ἀναγκὴ μελωδικότητά του δὲν μποροῦνε, παρὰ νὰ σκύνουμε τὸ κεφάλι καὶ νὰ προσενηθοῦμε νὰ προσενηθοῦμε στὸν ἴδιο τὸ Μπετόβεν, γιὰτὶ μόνο Θεός, καὶ Θεός ἀπέραντης κηλοσύνης, κι ἀνεξάντλητης ἀγάπης δὲν μποροῦσε νὰ τὸ χαρίσει στὴν ἀνθρώπινη.

(*) Τὸ Ἑλληνικὸ Ὀδείο, πὸν θεώρησε ἱερό του καλλιτεχνικὸ χρέος νὰ ὀργανώσει αὐτὴ τὴν ἐορτὴ, ἐνόμισε, ἀφοῦ τὰ καλλιτεχνικά μας μέσα στὴν Ἑλλάδα δὲν ἐπιτέθηκαν ἀκόμη τὴν ολοκληρωτικὴ τῆς ἐχτέλεση, ἐνόμισε πως τοῦ ἦταν ἐπιβεβλημένο κατ' ὅλες του τὶς τεχνικὲς δυσκολίες νὰ ἐχτέλεση τὸ πρῶτο αὐτὸ μέρος πὸν ἀποτελεῖται ἓνα αἰσθητικὸ σύνολο μπορεῖ ν' ἀκουσθεῖ καὶ χωριστὰ ἀπὸ τὴν ὅλη συμφωνία.

“Υστερα από το θεϊκό αυτό adagio και ο ίδιος ο Μπετόβεν σά νά ένιωσε πώς έδωσε το ακώτατο σημείο στην έκφραση τής οργανικής μουσικής. Και, για νά πετάξει ακόμα πιό ψηλά, κατατρέχει στο λόγιο.

«Φίλοι, ως αφήσουμε κειτούς τούς τόνους κι ως χτυπήσουμε άλλους πιό χαρωπούς», τραγουδάει ώξαφνα μιιά φωνή στα όργανα, πού ως τώρα παλαίψανε, κλάψανε, γελάσανε, παρηγορήσανε μιά δέ χα ρ ή κ α ν ε :

Και άνάβει στην όρχήστρα και στο χορό, πού βουβός κι έμλιητο: παρακλινούσθε την τρικυμία τών γρόγγων, τό τραγούδι τής χαράς, τής αιώνιας χαράς επάνω στα λόγια τού Schiller.

Τό ποιήμα από τή καλλίτερα τού Ποιητή, όχι όμως και έξαιρετικό.

‘Η Μουσική τού Μπετόβεν τό ακαδημιουργεί και τό ανεβάσει σέ άδάναιο σύμβολο τής Χαράς, πού χαρίσανε οί Θεοί στους ανθρώπους, αντιστάθμισμα στα τόσα δεινά πού παράλληλα τούς δώσανε.

Πάνω από τή σκοτεινασμένια και ταραγμένα πρώτα μέρη τής Συμφωνίας στήνει ο συνθέτης την αιώνια Χαρά σάν πελώριο οδράνιο τόξο άνοιγμένο από τό χέρι τού Τεχνίτη (*).

Μέ την Έννατη Συμφωνία ήλιωσε ο Μπετόβεν στην ψηλότερη κορυφή τής δημιουργίας. Μιά Δέκατη Συμφωνία έμεινε μόνο σκίτσος και σέ τρία χρόνια, στις 26 τού Μάρτη 1827, πάθανε, ύστερις από λιγύκαση μιά άδυνηρή άσρρώστια.

Έξω από τις Έννιά του συμφωνίες, ο Μπετόβεν άφησε και άλλα πολλά, μικρότερα συμφωνικά έργα, εκτός από τή έργα του για πιάνο και Μουσική διωματίου, τή τραγούδια, τής λειτουργίες, τό Fidelio και τόσα άλλα άριστουργήματα.

Τήν πρώτη θέση στα μικρότερα του συμφωνικά έργα κατέγραψε οί εισαγωγές σέ διάφορα δράματα και στο μελόδραμά του Fidelio καθώς και τή Κοσέρτα για διάφορα όργανα, με συνοδεία όρχήστρας.

Στις εισαγωγές κατώρθωσε νάποδώσει με δύναμη και βάθος, ανάλογα τής μεγαλομνίας του, τήν κεντρικήν ιδέα τού δράματος, πού σπάνια βρίσκουμε και στις περιήμερες άκόμα εισαγωγές τού Μόζαρτ.

Από τις πιό γνωστές είναι ή εισαγωγή στον Figlioli τού Γκαίτε, στον Κορσιολάνο τού Σιτζβίρσον, τέσσερις στή μοναδική του όπερα τό Fidelio (οί τρεις με τόν τίτλο Λεονώρα), κ. ά.

Στή σημερινή γιοστή προτιμήθηκε ή εισαγωγή στο Μπαλέττο τού Προμηθέα, από τή πρώτη Άρρα, γραμμένη στα 1800, για νά δοθεί ένα δείγμα τής πρώτης περιόδου τής έρρασίας τού συνθέτη.

Τό Κοσέρτα για πιάνο (*) και βιολί πού εχτελούνται σήμερα αντιπροσωπεύουν τή μεσαία δημιουργική του περίοδο.

Ο Μπετόβεν κατώρθωσε πρώτος, άν και δέν πρό-

(*) Είναι Χαρακτηριστικό πώς μαζί με τό λόγο κατέφυγε και στή λαϊκή ψυχή για νά βρή τούς τόνους πού τόσο άλλά και πικραστατικά αποδίδουν τήν κεντρικήν ιδέα. Τό πρώτο θέμα τού Ύμνου τής Χαράς είναι δουλεμένο άπάνω σέ δημοτικό Γερμανικό τραγούδι.

(**) Τό κοσέρτα έργ. 37 άνήκει χρονολογικά στην πρώτη περίοδο, είναι όμως από τή πιό ώριμα και προσωπικά σχεδόν σάν έργο τής β' περιόδου.

πει για ξεχάνουμε τή θανμαστή μελωδικότητα τών Κοσέρτων τού Μόζαρτ (**), μιιά κορυφή πού ως τότε κυρίως χρησιμοποιε για επίδειξη τών τεχνικών προσόντων τού εχτελεστή, νά τήν ανεβάσει στην έκφραση και μονοκτικότητα τής καθαρής Συμφωνίας.

Κυρίες και κύριοι πολύ φοβούμαι πώς τό ανεξήγητο θέμα μου με κάνει νά καταχρώμαι τής ύπομνης και καλοσύνης σας.

‘Άλλως τε, εύγνωπότερα από κάθε όήτορα, πολύ περισσότερο από μένα, θά σάς μιλήσουν οί ήχοι, οί ήχοι πού άφησε κληρονομιάν αναλλοίωτη κ' ακόνια στις κατοπινές γενιές ένας άληθινός ‘Ηρωας τής Τέχνης.

Και αντιστρέφοντας τή λόγια τής αρχής τού Ύμνου τής Χαράς, επιτρέψατέ μου νά πώ στους καλούς μου συνεργάτες τής όρχήστρας :

«Φίλοι, ως αφήσουμε τή λόγια, κι ως χτυπήσουμε τούς θανμαστούς σκοπούς».

ΜΑΝΩΛΗΣ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗΣ

ΜΠΡΟΥΣΣΟΣ

-7-

Καθώς με τ' άμάξι περνούσαμε τόν ελαιώνα τής Πάτρως, τό θέαμα έθελγε. Τί έξοχες έλιές γέτος και τί πλουσιοπάροχη σοδιά! Πολλών δέντρων ο καρπός ύπεριερούσε τή φύλλα, και μερικοί κλάδοι τόσο βάραιναν, ώστε τούς είχανε συλωμένους μήπως σπάσουν. Τό ίδιο είδα και στού ‘Αργίου τόν κάμπο κατόπι. ‘Ετσι λοιπόν δέν έκανα, όπως ισχυρίστηκε ένας μου κριτικός, και τόσο δά μεγάλιο φυσιολογικό σολοικισμό δταν στο τραγούδι μου τής Ρομηλιώτικος έγραφα πώς τή δ εν τ ρ ά φ ο ρ ο υ μ ε ν α τ ι ς έ λ ι ε ς τ ή γ η ς φ ι λ ο υ ν ε . ‘Ομολογώ όμως ύπερβολή, πού καλύτερα άν έλειπε.

‘Οχι ως περιστατικά έλαφρονικά τής ύπερβολής, παρά έτσι ως περιεργα, ως παραθέσω εδώ μερικά παραδείγματα φυσιολογικού σολοικισμού.

‘Αρχίζω από τό Σούτσο τόν Παναγιώτη με τούς στίχους του δπου ο μέ γ α ς π λ α τ α ν ο ς τ ά ς ρ έ ζ α ς τ ο υ δ έ ν β ά λ λ ε ι π α ρ ' δ π ο υ π λ α τ α ν ό κ ο ρ μ ο ι δ έ ν γ ε ι τ ο ν ε υ ο υ ν α λ λ ο ι . Τίποτα κοινότερο στην ‘Ελλάδα παρά πλατάνοι πικνά πυκνά φυτρωμένοι, μάλιστα σέ ρεματιές. Στην πλατεία τών Καλαβρύτων ύπάρχουν άρκετοί γοντόκορμοι πλατάνοι τρία ως πέντε θήματα άπόσταση μεταξύ τούς. Δέν είχε παρά νά κατεβεί ως στον ‘Ιλισό ο Σούτσος, και θάβλεπε πώς πραξικοπούσε μιιά άνοησία, άνοησία πού τήν έχουμε όλοι μας καταπιεί με τούς στίχους του μαζί. Δέύτερο. ‘Ο ‘Αχιλλέας Τάιος, γνήσιο παιδί τής κοροδολογίας εποχής του, λέει (1—1—3) πώς ο ν ν η π ι ο ν ο ί π ι δ ρ ο ι τ ά γ υ λ λ α , κ α ι έ γ ι ν ε ι ο τ ο ι ς α ν θ ε σ ι ν δ ρ ο φ ο ς ή τ ω ν γ υ λ λ ω ν σ υ μ π λ ο κ ή μ έ λ λ ι α λόγια, πώς τή λολοέδια του άκολοιούσαν τό άλλόκοιο σόσημα νά προβάλλον δτι από τήν προσηλιακή παρά από τή σκεπή μεριά τού γητού. Τρίτο. Τήν περασμένη δόσημά (4 τού ‘Αποίλη) ο καθαρθευσοπληγτος συντάχτης τής ‘Πατιζ», άνεπάμομος, ύποθέτω, ο Γ-

(*) Λέ λογαριάζω τή κοσέρτα τού Bach πού έχουν άλλο χαρακτήρα.

διος να καταπλήξει τούς άγαγνώστες του με την ή-
χηρή λέξη κάλυκας, έγραψε: Ο ί άνυ-
πό μονοι κάλυκας που διάζονται
νά έμφανίσουν τὰ χρώματα τών
φύλλων των, άπτις να γράφει: Τά ά-
νυπό μονα άνθη που διάζονται
νά έμφανίσουν τὰ χρώματα τών
πειάλων των, γιατί, έμει κι άν οήμιαυη
στην άρχαία δ κάλυξ, σήμερα ως επιστημονικός
όρος σημαίνει τὸ πράσινο τυλιχτάρι του λουλουδιού,
όπως και λέγονται πέταλα δ,υ ό συντάχτης
έννοει με χρωματιστά φύλλα. Και τί θά λέγατε άν
(τέταρτο) σās θαβαίωνε κανείς πώς ό άπόστολος
Πάβλος φαντάστηκε την ήμερη έλιά υπολιασμένη ά-
πό άργιλιά; "Ωστόσο τὸ άπίστευτο άφτιδ τὸ πραξικό-
ησε, και νά ή μαρτυρία άπό την 'Επιστολή προς
Ρωμαίους (11—17): «Εί δέ τινες τών κλάδων έ-
ξεκλάσθησαν, οὐ δέ άργιέλαιας ών ένέκεντροτόθης έν
αυτοίς και ουνκοφωνός έγένον της πύθιτος της έ-
λαίας, κτλ.». Πέμτο. Νοσημότατη είναι του λωτοῦ
ή περιγραφή άπό τὸ Ραγκαβή σὸ τραγούδι του έρα-
σιτή της Αέϊλας. Τὸ τραγούδι είναι περιπαθέστατο
στην τηλεφώνια του στροφή, τὸ ώραιότερο ίσως της
καθαρέθουσας, έτσι:

'Η ζωή μου έπίσης μονήρης άνθει
Είς τὸ άσιαιον κύμα του κόσμου.
Είς τὸ φώς τών βλεμμάτων σου άν θεριμωτήη,
"Ας οθεοθή μετά ταῦτα και άς μαρανθή
'Ως λωτός ό υγρός οφθαλμός μου.

Μά του λωτοῦ τὰ φυσικά, τὰ παρουσιασμένα με τή
ζωή του έρασιτή, είναι, κατὰ πώς καταστρώνονται
μέσα σίς διδ άλλες στροφές, οόλοικα όσο παίρνει.
Γιατί εκεί τὰ φυστὸ — πὸν τὸ ξέρω καλά, γιατί τὸ
είδα άπειρες φορές στην 'Ιντια — περιγράφεται
(1) ως μονήρης ένθῶ είναι κοπαδιαστί, (2) πώς ά-
ναθάλλει σὸ κύμα του Γάγγη ένθῶ δέ φυστρώνει παρὰ
σὲ ήρεμα νερά τὸ φύλλα του, όπως διδάσκει ή Βο-
τανική τών Le Maout και Decaisne, tapisser des
eaux tranquilles, (3) πώς μοσκοβολούν τὰ λουλούδια
του ένθῶ είναι άμύρσια, (4) πώς χροσίζον ένθῶ εί-
και ή άσπια ή μολογιά, και (5) πώς τὸς κλάδους
του τὸς συνθλά τὸ κύμα, ένθῶ δέν άχει κλάδους παρὰ
φελλοκότσικα και άνθοκότσικα κι άφτιά πάλι άπλε-
ρα, και λουτὸν άθλασια.

'Εκεί έπίσης πὸν γίνονται άρκετά νόστιμοι οολοι-
κισοί είναι τὰ άστρουονικά. Μερικούς μήνες πριν,
ό Πεζοπόρος μās δηγήθηκε μέσα σὸ «Εμπερός»
πὸς ξύπνησε ένα πρωτὸ ένθῶ άκόμα τρεμούλιαζε ό ά-
θγερινός, μά πρέπει νά εϊδε, ύποψέτω, τὸ Σείριο,
γιατί ό άθγερινός, όντας πλενήτης με δανεισιμένο
φώς κι όχι ήλιος με δικές του φλόγες, έννοείται δέν
τρεμουλιάζει. Στὸ ίδιο λάθος έπεσε και ό Ζαλοκώ-
σιος — ό λατρεπτός τραγουδιστής της παιδικής μου
ήλικίας και άγαπημένος μου πάντα — διαν ποιήσε:

Τρεμουλιαστί στή ράχη
'Ο άθγερινός φωτοβολεί,

Στης 'Ιλιάδας τὸ X (στίχ. 26 ως 31) μās λέγε-
ται — όχι δέβαια άπό τὸν 'Ομηρο παρὰ άπό κάποιο
δασκαδαστή — πὸς, διαν φέροντας πυρετούς, τρα-
ποθαίνει ό Σείριος πρωτὸ τὸ κολλοαίρι κατὰ τὰ κυ-
νικά πὸν λένε κλάματα. λαμπρότατος μ'έν

έοι, άρίζηλοι δέ οί άθγυή φαι-
νονται νυκτιδς άμαλγῶ, ένθῶ μόλις
ό άφτιή την εποχή προβάλλει κατὰ τὰ ξεμερῶματα
δς άμυδρὸ οημάδι. Καί ό μεγάλος Dickens σο-
λοίσιος κι άφτιδς πολ' κομικά με τὸ νά παρήτησε έ-
να τρεμουλιαστί άστρουόλι πὸς τάχα άντιφραγγε μέσο
σὲ πηγάδι μιὰ δλόκληρη νυχτιά. "Επειτα έχουμε και
τιδς καλλιτέχνες. 'Αφτιοί κάποιες ζωγραφίζον τὸ
πρωτὸν τρίτο τέταρτο του φεγγαριού έτσι όπως βλέ-
πουν τὸ θραδινὸ πρωτὸ τέταρτο, δηλαδή άνάτωδα.

Πὸν θά πεί πὸς ό Πεζοπόρος πεπεισεί μ' άρκετά
ουδαστή συντροφιά.

Θυμάστε, δέν άμυθάλλω, τὸ κλασικό έκείνο φιλο-
λογοικὸ κονταροχτύπημα του Ροΐδη με τὸ Βλάχο(*),
πὸν έδωκε τέτια σημαντική τροπή σίς ποιητικές μας
ιδέες. Σχολιάζοντας τίτες ό Ροΐδης κάποιον ποιητή-
τὸ Ζαλοκώσιον νομίζω — πὸν παρὰστησε λαμπροφρα-
γα τὰ άστρα γύρω στην πανσέληνο (είκόνα ιστορη-
μένη και μέσα σὲ κάτι νόθους ομηρικούς σίχους),
περγέλασε πὸς οί κατοπινὸί, κρινοντας άπό τέτια
παράδοξα, θά συμπεραίνουν τὸς σημερινός "Ελλη-
νες τυφλούς. "Ο,υ όμως τυχαίνει είναι πὸς, διαν
με τή φαντασία άνακατέβασαι σὲ περιστατικά άγνω-
στά σου, δέ μπορεί παρὰ θῶ οκουντουγλίσεις, όπως
άν, περπατώντας μέσα σὲ κοσμοπλημμύριση την ό-
θδς 'Αθηνάς, γυρίσεις τυχὸν τὸ κεφάλι και κοιτῶς
πίσω σου ή πλάγια. Για τούτο κι ό ίδιος ό Ροΐδης λές
τυφλίζει διαν μέσα στην Πάπισσα 'Ιωάννα (σελ. 125
της πρώτης έγδοσης), θγαίνοντας άπό τὰ νερά του,
γράφει πὸς οί σπόροι περικλείονται όχι έντὸς της
άβροθής της παρὰ έντὸς του κάλυκα τών λουλουδιών.
Για τὸν ίδιο λόγο πέφτει έξα άξιοθρήνητα κι ό δά-
σκαλός μου ό Ψυχάρης, λέγοντας μέσα σὸ «Ταξίδι»
πὸς της ύποτεινουσας τὸ τεράγωνο είναι ίσο με τὰ
τετράγωνα τών διδ άλλων πλευρών πολυαπλυσ-
σῆσ με ένα. 'Ισως ίσως όμως και έμένα τὸν ίδιο
με συνεπαίρνει τώρα τὸ ποτάμι με όσα επιστημονικά
σās άράδιασα, γιατί δέν τὰ κατέγωως ειδικός επι-
σημνας, παρὰ άπό παροδικὰ διαδύουσα.

'Απογοιειτώντας για την ώρα την Πάτρα, άς μὴν
παρὰλείπω μιὰ μεγάλη της δόξα. Γιατί έδὸν κατὰ
τὸν τρίτο προχριστιανικό αϊώνα προπόγγε μιὰ προσ-
πάθεια με την 'Αχαϊκή 'Ομοσποντία νά θροῦν οί 'Ελ-
ληνικές πολιτείες δξω άπό τὰ στενά και ταπεινά τους
τοπικά ούνορα και νά οργανωθεϊ ένα γενικότερο
'Ελληνικό κράτος. "Εμιάζε τὸ σίνταγμα τους κάπως
σάν τών 'Ηνωμένων Πολιτειών της 'Αμεοικῆς, τὸ
μόνο λογικό πολιτειακό σύστημα πὸν ως τώρα ακοο-
φιστηκε ή σοφία του κόσμου. 'Η 'Ομοσποντία πῆθε
μέσα ως δεκατέσσερεις τόσες πολιτείες, γίνοντας
νότια ως στή Μεγαλόπολη και βοοιτὰ ως στην Αί-
τωλλα. Μά, σύμφωνα με τὰ έθνικά μας ιστορικά, δέν
έλειψε και τότες ή Ζούλια, ή ίκανή αυγὰ τὸν κρι-

(*) Σὲ κείνο τὸ κονταροχτύπημα δ Βλάχος έδωκε παρὰ-
δειγμα καλλιτέειας άπό την καθαρέθουσα του Ραγκαβή τὸ:

Και δύο ειχεν ούμανούς.
'Ο εις επάνω κνανούς,
Γλανός δ άλλος κάτω.

'Ας περιεργο αναφέρω πὸς ή ιδέα βολικεται κι' άλλου, πε-
ριστατικό όχι άσηνήτιστο. 'Ο Borrow (Bible in Spain κερ.
L.L) λέει: «Είταν ή άβρη άθάνατη με γοαφικό ήλιοφώτιστο
οδρανὸ και γλαφικό ήλιοφώτιστο ώκνανὸ. "Η, όπως ποιήσε ό
Oehlenschlaeger, Δανός ποιητής του 1779 ως 1850, έβλεπε
διδ ούμανούς, έναν επάνω και τὸν άλλο κάτω».

ατρέψει την καλή δουλιὰ μόλις αρχίζει να καρποφορεί. Γιατί οι Σπαρτιάτες με τον Κλεομένη ξεκίνησαν άξαρνα και με τὰ βία κατόρθωσαν να διαλύσουν την Όμοσποντία. Ξαναουσιήθηκε και μεν λίγο κατόπι, όμως με ξένη Μακεδονική άρωγή κι επέμβαση, και λοιπόν χωρίς ανεξάρτητη ζωή έτοιμ λίγος μαράθηκε και τέλος έπεσε σπλάδα των Ρωμαίων. Και τί τάχα κέρδιον οι ζηλόγοι Σπαρτιάτες; Όπως συχνά τυχαίνει, έμειναν με την κακία τους, γιατί, νικημένοι από τους Μακεδόνες, άγανίστηκαν πια τελειωτικά και καπάντησαν περασμένα μεγαλεία.

Τέλιωσα άπτό το μέρος του Όδοιπαρικού μου κάπως παραξικάρδια. Μά τί νά γίνει; Τέτια είναι και είναι τὰ δικά μας. "Αν δέν είτανε, δέ δέν καταντούσαμε από το πιο μεγάλο της Έθρώλης και το πιο πολιτισμένο έθνος του κόσμου σε ένα από τὰ πιο μικρά και λιγότερο μορρωμένα Έθρωπαικά έθνη, όπου ακόμα εισάγονται νόμοι φυλακιοτικοί της διάνοιας και όπου μέσα από της επιστήμης τὰ σπλάγγα ξεσπάει πιοδρομικός άρπλικος Μεντροσεύ.

(Συνέχεια)

ΑΛΕΞ. ΠΑΛΛΗΣ

ΑΠΟ ΒΔΟΜΑΔΑ ΣΕ ΒΔΟΜΑΔΑ

ΑΝΑΣΤΑΣΗ

«Μαζί μου είναι όλοι που κοιμάτε.....»

Ό Χριστός δέν αναστήθηκε. Άκόμα δέν αναστήθηκε ο Χριστός.

Αιώνες κι άπαιώνες τώρα, εκεί, στο ψήλωμα του Γολγοθά, ένας σταυρός περήφανα όρθοστυλωμένος, και πάνω του καρφομένος ο μέγας της Άγάπης κήρυκας καρτερεί, αιώνας κι άπαιώνες τώρα, να τον πιστέψει ο κόσμος και νάρθει να τον κατεβάσει από το σταυρό.

Κι ο κόσμος που λέγεται Χριστιανικός, και πούνα άρπαγας, έγιοιστής, κακός, άλλων Θεό λατρεύει, κι άπ' άλλου Θεού τραβιέται τὰ κηρύγματα.

Άντικρά στο Γολγοθά, σε ψήλωμα πάλι, σε μέρος ξέφωτο, όρθοστυλώνεται, πάνου σε χρυσαφένιο θαμό, του Έγιοισμού το είδωλο, στο σμάλο και στο χρυσάφι βουτηγμένο. Κι ο κόσμος προσεύχεται νύχτα μέρα μπροστά σ' αυτό το είδωλο, κ' έχει τή ράχη του γυρισμένη στο μάρτυρα του Γολγοθά.

Και μιά μέρα όρισμένη της χρονιάς, ο κόσμος οντός, ο Έγολάτης, ο βουτηγμένος στο Συμφέρο και στην Άμαρτία, καμώνεται πως άπαρνιέται το Είδωλο και τραβάει, σε μακριά λιτανεία, με τους κολασμένους παπάδες του μπροστά — και τραβάει προς το Γολγοθά, και κεί καμώνεται, με ψευτοδάκρια και με ψευτομετάνιες, πως άνασταίνει το μεγάλο το Μάρτυρα.

Και τότες ο Χριστός, φριττοντας μπροστά σ' αυτό το άγριο αναγέλασμα που του γίνεται, σιγολέει περιλυστα από το σταυρό του :

— Πατέρα μου, ά γίνεται, άς περάσει πέρα μου το ποτήρι αυτό !

Γιατί το πιο φαρμακερό ποτήρι του το ποτίζει κάθε χρονιά, τέτια μέρα, ή άχάριστη ανθρωπότη μ' αυτό το αναγέλασμα της τού άγρια.

— Χριστός άνέστη ! Ξελαργυγιάζονται οι ψευτοχριστιανοί. Και μ' Όσανά και θάγια, χοροπηδώντας και χχανίζοντας, στρώνονται στο γιορτάσι, κάτω άπ' το Σταυρό, και μεθοκοπούν, και γιομίζουν από κνίσσα σφαχτών κι από καπνό πιστολιών τον άγέρα. Και σε κάθε σουύγγρισμα ποτηριού, και σε κάθε ξεκολλισμα άρνοιού, και σε κάθε γιορτάσιμη κουμπουριά, μιά βραχνή κραυγή ακούγεται :

— Χριστός άνέστη !

Κι ο Χριστός τούς θαρεί με θλιμμένη ματιά από

το σταυρό κι άνεί το στόμα του και τούς άρωτάει :

— Τί είστε σεις; Τί ζητάτε δώ ;

Και τού άπαρνιούνται χοροπηδώντας κι οϊκλιάζοντας :

— Είμαστε Χριστιανοί !... κ' ήρθαμε το Χριστό μας νάναστήσουμε....

Από δάκρια τότε καφιέρα κυλούν άπ' τὰ μάτια του. Απο δάκρια, που οι ψευτοχριστιανοί δέν τὰ βλέπουνε, δέν τὰ είδαν ποτέ. Δέν τὰ βλέπουν τὰ θεία δάκρια, καθώς δέν ακούν και τή λυπημένη του τή φωνή, που τούς λέει :

— Πηγαίνετε από μένα, κατάρτοι, στη φωτιά την αιώνα, την έτοιμασμένη του Διαβόλου και των άγγέλων του. Γιατί πεινασα και δέ μου δώκατε να φάω δίψασα και δέ με ποτίσατε. Ξένος είμουν και δέ με περιμαζέψατε. γυμνός και δέ με ντύσατε. άρρωστος και σε φυλακή και δέ με κοιτάξατε. Ό γενιά άπιστη και στρεβλή, ως ποτε θα μένω μαζί σου ;

Και το γλεντοκόπι ξεκολουθάει. Και το Χριστός Άνέστη, άνάκατο με κουμπουριές και με βλαστήμιες, γιομίζει τον άγέρα. Και τὰ δάκρια μένουν κρυσταλλωμένα στο θείο πρόσωπο, πούχει ματωμένο το μέτωπο και σμυγμένα τὰ χείλια σ' άπελπισιάς πικρόγελο....

Κι ο σταυρός μένει όρθοστυλωμένος στο Γολγοθά, αιώνας κι άπαιώνες τώρα, και ή θλιμμένη ματιά του Μάρτυρα αναγαλλιάζει ξανοίγοντας, κάτω εκεί, στους όλοπράσινους κάμπους της Γερουσαλήμ, την άληθινή του έκκλησιά που χτίζεται.

Άπ' όλα τὰ έθνη κι άπ' όλες τες φυλές της γής είναι μαζωμένοι εκεί οι άκούραστοι χειρομάχοι. Άπό του Βοριά τις παγωμένες χόρες κι άπ' της Άφρικής της πυρωμένες άμμοσουλές. Όβραίοι κι Άρμένηδες και Τούρκοι. Της Ανατολής Άκρίτες λιονταρόψυχοι και της Φραγκίας άρχοντοπούλα. Έργάτες πούχουν τὰ χέρια τους ροζωμένα και σοφοί πούχουν το νού τους πλημμυρισμένο από φώς. Πέρες που στην πατρίδα τους προκυνούν τον Ήλιο και Ίντοι που οι δικοί τους λατρεύουν το Βισνού και Κινέζοι που την άπέραντη χώρα τους ο Κομφούκιος θεακρατεί, Πατριώτες κι άδερφοί και σύθησοί κρίζονται άναμεταξύ τους, γιατί μιά πατρίδα έχουν και μιά θρησκεία και μιά φαμελιά — γιατί νιώθουνε για πατρίδα τους τή γής άλλάκη και για θρησκεία τους την Άγάπη και για φαμελιά τους όλους τούς ανθρώπους που κατοικούνε πάνου στη γής.

Ἄπ' ὅλες τῖς φυλές κι ἀπ' ὅλα τὰ ἔθνη τῆς γῆς εἶναι μαζωμένοι ἐκεῖ οἱ ἀκούραστοι χειρομάχοι. Καὶ χτίζουνε, νυχταμέρα δουλεύοντας, τὸ βαθιοθέμελο κι ἀστερογειτόνα τῆς Ἀγάτης καὶ. Καὶ δουλεύουνε, βλέποντας κατὰματα τὸ Γολγοθὰ, καὶ προσεύκονται δουλεύοντας, καὶ λένε :

— Προσκυνοῦμε σε, μεγάλε ἀδερφέ, καὶ δοξάζομε σε. Καὶ τὸ ἔργο σου ποὺ κήρυξες καὶ ποὺ ὄνειρεύτηκες, τὸ ἔργο σου αὐτὸ, ποὺ μὲ τὸ αἷμα σου τὸ ξετίμητο τάγισες, τὸ δουλεύουμε σήμερα ἐμεῖς κι ἀγωνίζομαστε νὰν τὸ στήσουμε περήφανο πάνου στὴ γῆς. Ἐργάτες λεγόμαστε κι ὄχι Χριστιανοί — γιατί ἐργάτης καὶ Σὺ εἶσουναι καὶ μὲ τὸ φραγγέλι ἔδιωξες μέσ' ἀπὸ τὸ ναὸ τῶν Φαρισαίους καὶ τοὺς Ὑποκριτάδες, ποὺ ξαναμπήκανε σήμερα μέσα στοὺς ναὸ καὶ κατηλείουναί, μ' ἄλλο ὄνομα, κάθε σταγόνα τοῦ τιμίου αἵματός σου. Ζοῦμε ὄξω ἀπὸ τὴν κοινωνία τους, γιατί τὴν κοινωνία αὐτὴ ἐμεῖς τὴν ἀρνιόμαστε κι ὁ Νόμος τους δικός μας Νόμος δὲν εἶναι, ἀφοῦ διαφεντεύει τὸ Ἄδικο, κι ἀφοῦ κάτου ἀπ' αὐτόνε οἱ λαοὶ ἀλληλοσπαράζονται καὶ τὸ δίκιο τοῦ ἀδυνατότερου καταπατιέται. Ἐμεῖς, ὄλο μπροστά, πρὸς τὸ Φῶς, πρὸς τὴν Ἀλήθεια τραβάμε, καὶ μὴ μέρια ἐμεῖς θὰ σὲ κατεβάσουμε ἀπὸ τὸ σταυρὸ καὶ μεῖς θὰ σ' ἀναστήσουμε—ὅταν ἀναστηθεῖ κι ἀπλωθεῖ ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη στὴ γῆς ἡ ἈΓΑΠΗ.

Κι ὁ Χριστός, βλέποντας τοὺς ἐργάτες νὰ δουλεύουν ἀκούραστα, κι ἀκούγοντας τὴν ἀγῆ τους προσευκὴ, τοὺς κράζει χαρούμενα :

—Μαζὶ μου ἐλάτε ὄλοι ποὺ κοπιᾶτε κι ὄσοι εἰστε φορτωμένοι, καὶ γὰρ οἶς ξεκουράζω. Σηκώστε τὸ ζυγὸ μου ἀπάνω σας, καὶ μάθετε ἀπὸ μένα, γιατί ἤμερος εἶμαι καὶ μὲ ταπεινὴ καρδιά, καὶ θὰ θρεῖ ξεκούρασμα ἡ ψυχὴ σας. Τί ὁ ζυγός μου εἶναι καλὸς κι ἀλαφρὸν τὸ φόρτωμά μου.....

Καὶ τοὺς λέει :

— Ἐλάτε οἱ διλογημένοι τοῦ Πατέρα μου, κληρονομήσατε τὴ βασιλεία ποὺ οἶς ἐτοιμάστηκε ἀπὸ τὸ θεμέλιωμα τοῦ κόσμου. Γιατὶ πείνασα καὶ μοῦ δώκατε νὰ φάω· διψᾶσα καὶ μὲ ποτίσατε· ξένος εἶμουν καὶ μὲ περιμαζέψατε· γυμνὸς καὶ μὲ ντύσατε· ἀρρώστησα καὶ μὲ κοιτάξατε· φυλακὴ εἶμουν κ' ἤρθατε νὰ μὲ δεῖτε...

Καὶ οἱ ἐργάτες ξακολουθοῦνε νὰ δουλεύουνε καὶ νὰ προσεύκονται. Κι ὁ Χριστός, ψηλώνοντας τὰ μάτια του πρὸς τὸν Οὐρανὸν, σιγολέει μὲ κατάνυξη :

— Πατέρα μου, δὲ χύθηκε ἄδικο τὸ αἷμα μου, καὶ βόηθα τοὺς ταπεινοὺς αὐτοὺς ἐργάτες ποὺ δουλεύουνε σήμερα, ν' ἀπλώσουνε στὴ γῆς τὴν καινούργια θρησκεία — τὴ ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΜΟΥ.

1909

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΞΕΝΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Οἱ «Μυρολόγηστρες» τοῦ Μπαρμπύς.— Τὰ καινούργια ποιήματα τοῦ Φιλέα Λεμπέγκ.— Ὁ Γνωτιέ-Φεριέρ καὶ τὸ ἔργο του.— Οἱ Γάλλοι γιὰ τὸ Σααδῆ.

— Ἐπειτ' ἀπὸ εἰκοσιπέντε χρόνια ξαναβγήκανε σὲ διβλίο οἱ «Μυρολόγηστρες» (Pleureuses) τοῦ Ἀνρὸ Μπαρμπύς, ποὺ στὴν πρώτη τους ἐκδοσὴ δὲν εἶχανε διαβαστεῖ οὔτε ἐχτιμηθεῖ, ὅπως πραγματικὰ τοὺς ἔ-

ξιζε. Μ' αὐτὸ, τὸ μοναδικὸ του ἄλλως τε ποιητικὸ τόμο, ντεμπούταρισε στὰ 1895 στὴ φιλολογία κι ἀπὸ τὴν πρώτη του αὐτὴ δουλειὰ θὰ μπορούσε κανεὶς ν' ἀνακαλύψει τόσο εὐκόλα, ὅσο καὶ τὰ λάθη του, τῖς ἀφιετὲς ποὺ ἔκαναν τὸ σημερινὸ ἔξοχο ρομαντικὸ γράφο. Ὅταν ὁ Μπαρμπύς ἔγραφε τοὺς πρώτους αὐτοὺς καὶ τελευταίους τοὺς στίχους, εἶτανε μόλις εἴκοσι χρονῶνε, καθὼς ἀναφέρει κ' ἡ σημείωση τοῦ ἐκδότη, καὶ ἡ χαρὰ ὅπως κ' ἡ λύπη εὐκόλα ἐμπαιναὶν καὶ διαδεχόντουσαν ἡ μιὰ τὴν ἄλλη στὴν καρδιά του. Γιατὸ καὶ τὰ τραγούδια του μοιάζουνε τὸ ἕνα μὲ τὸ ἄλλο στὴ δύναμη, κι οἱ στίχοι του εἶναι μελαγχολικοὶ ἢ γιομάτοι νοσταλγία, καὶ δείχνουν μιὰ συνηθισμένη λύπη, μιὰ λύπη παιδιακίσια ποὺ τὸ παραμικρὸ μπορεῖ νὰν τὴ διασκεδάσει καὶ νὰν τὴν μετατρέψει σὲ χαρὰ.

— Μιὰ βαθειὰ, μιὰ τραγὴ τρυφεράδα, γιομάτη ὄρμη καὶ γιομάτη φρόνηση, χρωματίζει τὸ νέο ποιητικὸ ἔργο τοῦ Φιλέα Λεμπέγκ. Μὲ τὴ «Μεγάλῃ του συμπόνια» (La Grande Pitié) ποὺ γράφτηκε ἀπὸ τὸ 1914 ἴσαμε τὸ 1918 καὶ τὸ δεύτερο τόμο του οἱ «Σκλαβιές», δείχνει πόσο βαθειὰ συμπονεῖ στὶς λύπες τῶν ἀδερφῶν του ποὺ τὸν περικυκλώνουν, στὴ βουβὴ ἐπανστατικότητα τῶν στρατιωτῶν ἀπὸ τοὺς ἔπολους ἀπαιτοῦν τὴ θυσία, ποὺ κι αὐτοὶ οἱ ἴδιοι δὲν ξαίρουνε γιὰ ποῖο σκοπὸ καὶ γιὰ ποιούς πολεμοῦν καὶ χύνουν ἄδικο τὸ αἷμα τῆς καρδιάς τους, γιὰ τοὺς πληγωμένους ποὺ ὑποφέρουν, ποὺ κλαῖνε καὶ ποὺ δὲν ἔχουν τὴ δύναμη νὰ φωνάξουνε στοὺς δολοφόνους τοὺς «ἀτάκω», γιὰ ὄλους ἐν γένει τοὺς νεκροὺς, ἀέους καὶ γέροντες, δημοφους κι ἀσκημούς, ποὺ χάθηκαν ἄδικα, χωρὶς νὰ κατορθώσουν νὰ κάνουν κανένα κινδὸ στοὺς ὄμοιους τους. Μὲ τί πόνο, μὲ τί ἀπλότητα καὶ πόσο φυσικὰ περιγράφει τὴν ἀτελειοσύνην του, ἄμα βλέπει τῖς ἐρειπωμένες πολιτείες καὶ τὰ ἐρειπωμένα κορμιά νὰ σέρνονται στοὺς δρόμους, ἐνὼ κόμποσα χρόνια πρὶν εἶτανε γιομάτα ζωὴ, γιομάτα ὄρμη καὶ θάρρος. Ἐπὶ τῶρα νὰ γέρονται τὸ κεφάλι μ' ἀτελειομένη τὴν καρδιά, γιατί ἡ θυσία τους ὄνηρε ἀνώφελη, γιατί δὲν ἄφησε πίσω της παρὰ χαλάσματα ὄλικα καὶ ψυχικά. Μὰ, καὶ μ' ὄλη αὐτὴ τὴ δυστυχία ποὺ τὸν τριγυρνᾷ, μ' ὄλα τὰ δάκρια ποὺ χύνει γιὰ τὴν ἀνθρώπινη καταστροφή, ἐλπίζει πάντα, ἐλπίζει σ' ἕνα μέλλον εὐτυχιμένο, σὲ μιὰ γενικὴ ἐπανάσταση, ποὺ νὰ διώξει μιὰ γιὰ πάντα ἀπὸ τὴ γῆς τὰ μίση τὰ ἀπάνθρωπα καὶ νὰ στήσει στὸ θρόνον τὴν Λευτεριά, ποὺ τὸσες ἐλλπίδες καὶ τὸσες ἐλκυστικὲς ὑπόσχες ἀπὸ τῶρα μὰς δίνει :

Ἄπ' τὸ κορμί σου, ποὺ ἀνθρωπινὸ σαρκὶ τ' ἔχει περῶ. Καὶ ματωμένο καταγῆς κοίτεται, θὰ φτωρῶσει. (σει. Ὁ Γαλλία,—καὶ στὸ μέλλον τὸ βαθὺ θὰ σοῦ γελᾶσει— Τῆς λευτεριάς τὸ λούλουδο, τὰ πάντα νὰ εὐωδιάσει.

—Μὲ ὄλη τὴν ἀγάπη τὴ θερμὴ ποὺ, ζώντας ὁ Γκωτιέ-Φεριέρ, εἶχε στὸν πρῶτο καὶ κυριώτερο ὄδηγὸ του, στὴ λυρικὴ ζωὴ, στὸ Φρανσουὰ Κοπέ, δὲν ἔπειτα ὅτι κ' ἐνθουσιασμένος ἀπὸ τὸ ἔργο τοῦ ὄδηγού του, βάλθηκε νὰν τὸ μιμηθεῖ. Βέβαια, δὲν μπορεῖ νὰν γνηθεῖ κανεὶς πὼς σὲ μερικὰ σημεῖα οἱ κλίσεις τους εἶναι ὄμοιες, ἀλλ' ὁ Γκωτιέ-Φεριέρ, ὄα νεώτερος καὶ ὄαν ἐπαδέξιος τεχνίτης καὶ χειριστὴς τοῦ στίχου, ἔφερε τὴν ποιησὴν του σὲ πλατύτερους ὄρizontes, πὸ μόντερον καὶ πὸ βαθεῖς καὶ λίγο ἀκόμη θάρτανε στὴν τέχνη τὴν τελειότητα τοῦ Πόλ Βερλαῖν ἢ κ' ἐπιτέλους

του Φρανσις Ζάμ. Ο Γλωτιέ-Φεριέρ δεν εΐταν ποιητής επαναστάτης. Εΐταν άγνός και άδολος δοΐλος τής τέχνης. Άγαπήσε την όμορφιά, την ΐξησε, ΐξησε γι' αΐτη, και την τραγούδησε μέσα στα σονετα του που βγήκανε, τώρα με το σκοτωμό του, σε διδΐλιο, με τον τίτλο «Ο σπασμένος καθρέφτης».

«Μία σφαΐρα ΐχτρική, — γράφει ο Άλβέρ Σορέλ στον πρόλόγο του, — τον χτύπησε στις 17 του Γιούλη 1915 κ' ΐβαλε τέλος στη ζωή του, ενώ αγωνιζότανε για κάτι που εΐταν άξιο τής ώρας του ψυχής, κ' ΐτσι ή τελευταία του πνοή εΐταν το όμορφότερο τραγούδι που θά όνειρευότανε ποτέ να γράψει».

— Με τη «Μελέτη του για τον ποιητή Σααδΐ», ο Άνδρ Μασσέ ΐετάζει το ΐργο του Πέρση συγγραφέα και ποιητή και τον κατατάζει ανάμεσα στους τούρκους ΐθικογράφους. Ο Σααδΐ εΐταν ο πρώτος ανατολίτης που τραγούδησε την ΐθική, και ή ΐθική του αΐτη δεν εΐταν δογματική και άδοτηρή, μα προσήγη και χαριτωμένη. Πρώτος ο Σολν - Λαμπέρ μετάφρασε τους μΐθους του στα γαλλικά, και πολλοί, ανάμεσα τους, ΐξεχωριστά ο Ντιντερό και ο Βολταΐρος, μΐλησαν με θαυμασμό για το ΐργο του ως ποιητή και για το χαριτωμένο ανατολίτικο σΐλο. «Άλήθεια, ο Σααδΐ εΐναι ΐνας από τους δικούς μας», εΐπε κάποτε ο Ρενάν. Κι ο Μπαρμπε ντε Μεΐνωΐ ΐγραφε : «Βρίσκουμε σ' αΐτόνε σημάδια που μΐς θυμΐζουν τη λεπτότητα του Όράτιου, την ΐγκολη κομΐότητα του Όβιδίου, τη στυρικΐ τέχνη του Ραμπελάι και την αγαθοσΐνη του Λαφονταΐν».

GRAZIELLA

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

«ΦΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ του Κάρλ Μάρξ, περίληψες Πούλου Λαφάργκ, μετά πρόλογου Β. Παριτό». — Έκδοτικός οίκος «Έλευθεροδόκτηρ», — Δραχ. 5.

ΠΑΡΑΚΑΛΟΥΜΕ

τους συντρομητές των επαρχιών και του ΐξωτερικού που καθυστερΐουνε τη συντρομή τους, να μΐς την ΐμβάσουν το γληγορότερο, για να μη βρεθοΐμε στη δυσάρεστη θέση να πάψουμε να τους σΐλνουμε το φύλλο.

Χ. ΓΑΝΙΑΡΗΣ & ΣΐΑ

Όσοι ΐγγράφουν ΐνα συνδρομητή στο «Νουμΐ» παίρνουν για δΐωρο 5 δραχ. βιβλία από τις ΐκδόσεις του «Άθην. Βιβλιοπωλείου».

Όσοι ΐγγράφουν 2 συνδρομητές στο «Νουμΐ», παίρνουν για δΐωρο 10 δραχ. βιβλία από τις ΐκδόσεις του «Άθην. Βιβλιοπωλείου».

Άνάλογα παίρνουν όσοι ΐγγράφουν τρεΐς και περισσότερους.

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Νικ. Βασ. Μπεΐ παιδί, κάτι άσχημάς να πΐς, μα τα θαλασσΐνεις άμΐσος. Νά, και ή άπόδειξη :

Πέλαγο γαλαζόνερο, με τ' ΐσπρα σου χειλάκια (!!) μ' άφρούς σιεφανωμένο.

Χωριό μου, με τα όμορφα και τΐσπρα σου σπιτάκια, όροσπαχρονιμένο.

Περιβολάκια μου μικρά λουλουδοφροσιμένα με πρόσους ποσΐς,

π ό σ ε ς φ ο ρ ε ς δε φέρατε οΐ μΐνα άδερφωμένα χ αρ ο υ μ ε ς β ο λ ε ς (!!)

Και του χρόνου λοιπόν..... να μΐς σΐλλεις καινούρια και καλύτερα. — κ. Στ. Αγ. Μά τοΐ κάτω κάτω, φίλτατε, οΐτε καιρό ΐχουμε οΐτε νεΐρα τόσο γερά για νάντέχουμε στοΐ καθενός τις ΐμμετες και πεΐδες άλυσΐδες που μΐς χΐνει καΐάμωτρα. Λογαριΐζουμε μάλιστα, και γλήγορα θΐν το πραγματοποιΐσουμε, πΐς δε θά διαβΐζουμε τίποτα από οΐα μΐς σΐλνουνται, αΐ δεν ΐχει ο φάκελλος μέσα, πέντε δραχμΐς για το κάθε ποΐημα και ΐνα δραχμΐς για το κάθε πεΐδ. ΐτσι μοναΐ θά γλυτώσουμε από τον κατακλυσμό της φιλολογικής άλυσΐδας που μΐς ΐπνΐξε κλπ. Γιαΐ δΐν προτιμΐτε τη «Μούσα»; ΐναι περισπούδαστο περιοδικΐ, οΐσβαρότερο μάλιστα κι από το «Νουμΐ». — κ. Αη-ΐσυριώτη. Νά προσΐξεις ΐλο άκόμα και κάτι θά καταφέρεΐς με τον καιρό. Περισΐτό να ΐξηγεις και μερικά πράγματα που δε χρειΐζονται ΐΐξηγηΐ. Α.χ. οΐ γράφεις «οΐ άσπρα και μαΐρος καινός» περισΐτό να βΐλεις οΐ παρΐνθεση «οΐννερα». Το καταλαβαΐνουμε. — κ. Έρκ. Ρογ. Συγκλητικΐ το ΐλεγεΐ σου στην άμοιση τη Μαρία, μα όχι και πολύ πιτυχημένο. Φαΐνεται οΐ νόμος που δοκΐμασες για το θΐνατό της δε σ' άφιος να ΐσπερώσεις καλά οΐτι αΐσΐάνθημες. Γ' αΐ τΐλλο που μΐς ρωΐς, θά μπορούΐες ΐξΐόλογα ναΐν τΐφσεις φτωχΐά άδερφούλα και γλυκειά άδερφούλα, άφουΐ τα δυΐ αα κάνουνε συνΐληση και άκοβονται οΐ μΐα οΐλλαβΐ. — κ. Βαγ. Φαντ. Πολλά μΐς ΐηΐς, ώςΐσο..... καλή ή τομή, το σΐνετο κάτι ΐλει και ή άρεΐΐΐΐ σου εΐσαι «φερέλπιδος», με το συμπΐθειο !

ΝΕΑ ΕΡΓΑ ΤΟΥ Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ

- ΠΙΣΩ ΑΠΟ ΤΑ ΚΑΓΚΕΛΑ (Έκδοση «Τΐπος» 1919 Δρ. 3 — ΔΡΑΜΑΤΑ ΤΟΜΟΣ Α' (Ζωντανοΐ και πεθαμΐνοι — Οΐ Άλυσΐδες — Στην ΐξόπορτα). Έκδοση ΐταιρίας «Τΐπος» 1920. > 6 —
 - ΠΑΛΐ ΣΤΗΝ ΑΓΑΠΗ (Ρομάντζο) 1920 > 3 —
 - Ο ΑΥΤΡΩΜΟΣ (δραΐμα) > 2 —
- Βρίσκονται στο «ΑΘΗΝΑΐΚΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΐΟ» — Όδός Σοφοκλΐους 3. —

ΣΤΗΝ ΠΑΤΡΑ

Η «ΝΙΟΤΗ», ΜΗΝΙΑΤΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ ΔΡ. 15 ΔΙΕΥΗΥΝΣΗ : Ρ. Ρ. — ΠΑΤΡΑ

Η ΔΕΥΤΕΡΗ ΑΝΟΙΞΗ

ΑΘΗΝΑΪΚΟΝ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ

Χ. ΓΑΝΙΑΡΗΣ & ΣΙΑ

3 - ΟΔΟΣ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ - 3

ΑΘΗΝΑΙ

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ

Μ. Αudoix: Τὸ Μοδιστράδικο τῆς Μαρή-Κλαίρ. Μετ. Βιβῆς Σκούρα Δρ. 5.—	Μιχαὴλ Μητσίκη: Φιλολογικὰ ἔργα. (Τόμος Α')..... Δρ. 5.—
Δημοσθ. Βουτυρά: Τριανταδύο Διηγήματα..... > 5.—	Μυρτιώτισσας: Τραγοῦδια..... > 4.—
Ρήγα Γκόλφη: Ὁ Γήταυρος. Δράμα..... > 2.— «Ὕμνοι» Ποιήματα..... > 3.50	Γρηγ. Ξενοπούλου: Τὸ Ζακυνθινὸ μαντήλι κα' ἄλλα δέκα διαλεχτὰ διηγήματα..... > 5.—
Ι. Δραγοῦμη: Πολιτικοκοινωνικαὶ μελέται..... > 5.— Δεμένο..... > 6.50	Ὁβιδίου: Ἡ τέχνη ν' ἀγαπᾷς καὶ πὼς γιαιτρεῦεται ἡ ἀγύπη. Μετάφρασις Κ. Τρικογλίδη..... > 4.—
Ἄργ. Ἑφταλιώτη: Ἑλεχτὲς Σελίδες..... > 2.—	Κώστα Οὐράνη: Νοσταλγίες..... > 5.—
Μιχ. Θεοδάντης: Ὁ Ἄδν Κιχότης. Μετάφρ. Κ. Καρθαίου... > 10.—	Κώστα Παρορίτη: Ὁ Πατέρας κα' ἄλλα διηγήματα..... > 5.—
Κ. Καρθαίου: Τὰ τραγοῦδια τοῦ νησιοῦ μου καὶ οἱ Κηφισιώτικες μελωδίαι..... > 3.50	Ν. Πετιμεζᾶ (Λαύρα): Ἀπλὰ λόγια..... > 3.50
Μ. Κονοπνίτση: Προμηθεὺς καὶ Σίσυφος..... > 2.—	Δ. Π. Ταγκόπουλου: Πίσω ἀπ' τὰ κάγκελα..... > 3.— Δράματα. Τόμος Α'..... > 6.— Ὁ λυτρωμὸς (δράμα)..... > 3.—
Βεν. Κονστάν: Ἀδόλφος..... > 3.50	Μάνου Ταγκόπουλου: Λυρικὰ > 3.50
Ἄθ. Κυριαζῆ: Στιγμὲς πού ζῶ... > 5.—	Ραμπιντρανάθ Ταγγόρ: Ἰνδικὰ διηγήματα. Μετάφραση Κ. Τρικογλίδη..... > 3.—
Ἄνδ. Λασκαράτου: Στοχασμοί > 4.—	Α. Τσέχωφ: Διηγήματα..... > 3.50
Πιέρ Λουῆς: Τὰ τραγοῦδια τῆς Βιλιτώσ..... > 4.—	Ἑρωτικὲς ἐπιστολὲς μιᾶς Πορτογαλλίδος Μοναχῆς. Μετάφραση Κώστα Οὐράνη..... > 2.50
Μίμη Μαλεβοῦ: Ἡ ζωὴ ἐνὸς Εὐέλπιδος..... > 3.—	

ΣΤΟΥΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΕΣ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ ΓΙΝΕΤΑΙ ΕΚΠΤΩΣΗ 10 %

Μὴ ξεχνᾶτε νὰ συστήσετε στοὺς φίλους σας τὸ **ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΟ** μα;

ΔΕΛΤΙΟ, πού βγαίνει κάθε μῆνα, καὶ τὸ στέλνουμε δωρεάν σὲ κάθε

βιβλιόφιλο πού ἤθελε τὸ ζητήσει.